

Referat akademika B. Grekova

Nadaljevanje s 1. strani.

skih in beloruskih znanstvenikov, ki so se preselili v Moskvo, je prinesla veliko živahnost v moskovsko carstvo. Med njimi je bil tudi Teofan Prokopovič, pisec knjige o državnem pravu in Rusiji.

Ob istem času so razvijali svojo kulturo tudi drugi slovanski narodi. Najbližja zapadna sosedba Rusije — Poljska je preživljala v 16. stoletju sijajno obdobje svojega nacionalnega preporoda. Latinski jezik se je pričel v književnosti in znanosti umikati poljskemu jeziku. Književnost in znanost sta postali last širokih krogov poljske javnosti. Takrat so delovali Rei, Semp, Sarzinski, Stanislaw Grokowski, Gaspar, Mjaskowski, Peter Zbilivski in mnogi drugi na čelu z velikim pesnikom Janom Kohanovskim.

Peter Skarga je znal z ognjevitimi recitacijami napadati v poljskem jeziku nezdrave pojave v družbi in je razvijal v svojih delih visoke humane ideje. Južni Slovani, ki so bili pod turškimi jarmom ter Čehi, ki so bili pod Habsburžani, so lahko razvijali v tem času svoje talente pri ustvarjanju nacionalne kulture. Cevali so svoje sile, da bi vrgli raz sebe jarem svojih zatiralcev. Vendar pa je ostalo mnogo takih poskusov brez vidnih uspehov.

Vsi zatirani Slovani so se popolnoma zavedali svojega težkega položaja in polni nad so upirali pogled v široko rusko ravnino, kjer je pričenjela zora novega življenja. Slovani so verjeli, da jim bo prišla pomoč prav od tam in kakor je pokazala zgodovina, se niso zmotili. Hrvat Jurij Križanič, ki je prišel v Moskvo l. 1659, je pisal carju Alekseju Mihajloviču sledeče: »Ti si edini car, ki nam ga je dal bog, da bi pomagal zatiranim Poljakom in Čehom, da bi spoznali svoj podjarmljeni položaj in ponizanje ter razmišljali o svojem izobraževanju in vrgli raz sebe nemški jarem.«

Kakor torej vidimo, so znali nuditi slovanski narodi že zelo zgodaj svetovni kulturi dragoceni prispevek.

Pozabiti tudi ni treba drugega važnega dejstva, da so rešili Slovani Zapadno Evropo in ustvarili povoljne pogoje za njen kulturni razvoj. To je neprecenljiva zasluga Slovanov za kulturo vsega človeštva.

Kaj bi bilo v Zapadno Evropo, če Rusija ne bi zadrževala nekaj stoletij z uspehom navale azijskih nomadskih tolpc? Spomniti se moramo, kakšen strah so povzročali Pečenegi Bizancu in s kakim iskrenim obupom se je obračal imperator Aleksej Komnen na vse evropske države in jim predlagal, da vzamejo bogastvo Bizanca ter rešijo tako sebe in Bizant pred nevernostjo, ki jim grozi od Pečenegov. »Prosimo vas v imenu boga in vseh kristjanov, Kristusova bojevniki, vseeno kateri, pošljite hitro pomoč meni in grškim kristjanom. Izročamo se v vaše roke, Pohižite in napnite vse sile.«

Ce bi ne bilo Rusije, bi zadržali Pečenegi in Polovci za dalje časa kulturni razvoj.

Kaj bi bilo, če Rusi, Poljaki in Južni Slovani ne bi pokazali nenadkriljivega bratstva v boju proti Mongolom in Tatarom. Če Tatarji ne bi bili prepričani, da se bodo takoj uprli v njihovem zaledju Rusi, Poljaki, Bolgari in Srbi, bi vsakogar poskušali bolj energično napredovati v Zapadno Evropo. O tej zaslugi slovanskih narodov za človeštvo ni mogoče razpravljati. Lahko pa se čudimo, ker to zaslugi tako često pozabljajo.

Ustvarjalne sposobnosti slovanskih narodov niso umirale niti pod najneugodnejšimi pogoji, ampak so se kazale v obliki nove velikanske sile. Če ne bi bilo glede tega vprašanja tako izredno mnogo lažnih in nepravilnih trditve, bi bilo popolnoma nepotrebno o tem razpravljati.

Kaj je storila Poljska v 18. in 19. in v začetku 20. stoletja pod najneugodnejšimi pogoji njene sedanje zgodovine. Adam Maruševič je napisal v 18. stoletju za tedanji čas izredno delo o zgodovini poljskega naroda. V začetku 19. stoletja je pisal Joachim Lelevalj o poljski zgodovini, delo, ki je bilo popolnoma novo za njegovo dobo, njemu pa so sledili največji zgodovinarji Poljske Bobzinski, Micezejevski, Snujski, Kalinka, Kuceba in Balcer. Njihova dela so prevedli v mnoge jezike, njihov vpliv na svetovno zgodovinsko znanost pa je nedvomen. Kdo v Evropi lahko prezira Adama Mickiewicza, Julija Słowaškega ali pa Henrika Sienkiewicza? Kdo lahko odreka veličino Chopinu ali pa slikarjem kakor Matejku Semiradskemu in drugim? Kdo v znanosti lahko odreka pionirski nauka o radioaktivni materiji Mariji Skłodowski svetovni pomen, saj je dobila dvakrat Nobelovo nagrado in bila imenovana za profesorico na Sorboni.

Svetovno znanost brezdomno krajšajo taka imena čeških znanstvenikov, kakršni so zgodovinarji Safarik Pavel Josef, ki je ustvaril celo obdobje znanosti o Slovanih, dalje njegov učenec Niederle Lubor, veliki zgodovinar Francišek Paclacký ter pravnik-zgodovinarja Kadlec in Jiracek.

Glasbena dela čeških komponistov Bedricha Smetane in Antona Dvořaka so znana vsemu svetu in pomenijo brezdomno velik doprinos k svetovni glasbeni literaturi.

Tu moramo omeniti tudi ime največjega češkega fiziologa Georga Prohazke, ki je prvi proučil za Descartesom vprašanje snovnih oblik funkcioniranja živčnega sistema in ki je uvedel v znanost pojem reflektov. Navedli bomo tudi drugo znano ime Jana Purkyne-a, ki je odkril najlincejšo konstrukcijo živčnega vlakna celic malih možgan, in te celice so dobile njegovo ime. Znan pa je tudi po svojih pomembnih delih o celicah črnih mišic. V prakso je uvedel tudi mikrofon.

Vsa ta odkritja je pričela uporabljati svetovna fiziologija pri vsakdanjem delu.

Slovaki so kljub vsem neugodnim pogojem družbeno-političnega življenja slovaškega naroda pokazali svoje ustvar-

jalne sposobnosti na področju lingvistike, literature in znanosti. Pavle Safarik je po poreklu Slovak.

Slovenci so dali take ljudi, kakor je France Prešeren, ki nam je podaril literarno-umetniška dela vseh vrst. Kopitar je znan evropski znanosti zaradi izdavanja rokopisov v glagolici, Miklošič pa je znameniti filolog svetovnega slovesa. Pri Hrvatih se je pojavil znani Jagić Vatroslav, redni član ruske in dunajske akademije znanosti, zgodovinar, filolog in odlična poznavalec književnosti, ki zavzema v svetovni znanosti eno najvidnejših mest.

Srb Vuk Karadžić je dosegel svetovni sloves kot filolog in srbski folklorist. Njegove zbirke srbskih narodnih pesmi so odkrile vsemu svetu duhovno ustvarjalno blago srbskega naroda, ki je dobilo v vseh deželah Evrope visoko priznanje. Nad njim so se navduševali Puškin, Adam Mickiewicz, Walter Scott, Goethe in Herder.

Tudi bolgarska znanstvenika zgodovinar Zlatarski in zgodovinar-pravnik S. Bobčev sta dobro znana vsem zgodovinarjem. Veliko popularnost je pridobil B. Blajčev, ki je bil v Bolgariji prvi predstavnik materialistične smeri v družbenih vedah.

Prisiljen sem biti kratak in zaradi tega bom samo delno posegel v zakladnico ustvarjalnih pridobitev slovanskih narodov, izmed katerih so morali mnogi premagovati ogromne zapreke, da bi prišel njihov nacionalni genij do izraza. Z ozirom na to, ker bodo tukaj prečitanii posebni referati o kulturnih pridobitvah posameznih slovanskih narodov, medtem ko o ruskem narodu v tem oziru ne bo ničesar več rečenega, se mi zdi, da je nujno potrebno, da — čeprav samo v najbolj grobih potezah — spomnim na glavne zasluge ruskega naroda v teku zadnjih stoletij.

Ogromen razmah politike Petra Velikega in izvedba notranje reorganizacije sta nudila Rusiji možnost, da zavzame novo mesto med državami sveta. Ustvarjeni so bili novi pogoji za njen notranji razvoj.

Leta 1742 je bila z ukazom Petra Velikega ustanovljena v St. Peterburgu Akademija znanosti, ki je odigrala v zgodovini ruske in svetovne znanosti zelo pomembno vlogo. Že sredi 17. stoletja je naveden ruski kozak Semjon Dežnev, ki se je prebil skozi led, obšel Čukotski polotok ter splul v Tih ocean, pri čemer je na ta način odkril morsko ožino, ki deli Azijo od ameriške celine. Beringova in Čirkovljeva ekspedicija, ki jo je opremil Peter Veliki, je potrdila in postavila na znanstveno osnovo to, kar je našel Dežnev, ter odkrila nove, do tedaj neznane dežele in otoke v vodah severnega dela Tihgega oceana.

Lomonosov, filolog in pesnik, mehanik in filozof, matematik in metalurg, kemik in zgodovinar — je bil dejanski »prva ruska univerza«, kot ga je imenoval Puškin. Dela Lomonosova s področja fizike, kemije in prirodnih znanosti so bila visoko cenjena s strani evropskih znanstvenih kapacitet. V svojem delu »O zračnih pojavih, povzročeni od električne energije« je uspešno dokazal, kako ogromne perspektive nudi človeštvu izkoriščanje električne energije. Ali ni polno globokega smisla dejstvo, da je bilo prav njemu, kmečkemu sinu, ki je vzrasel na surovem severu, ne pa kakšnemu ruskemu velikašu ali priseljenemu Nemcu, usojeno, da postane prvi ruski enciklopedist?

Moskovaška in leningrajska univerza, ki sta neločljivo povezani z imenom Lomonosova, sta bili zaostali za stoletja za svojimi zapadnimi slovanskimi brati. Vendar sta pa častno nadoknadili izgubljeni čas. Niti eno stoletje ni prešlo in ti dve univerzi sta že postali veliki središči svetovne znanstvene misli. Med njunimi zidovi so vznikla žarišča naprednega gibanja, ki je dobilo v 19. stoletju tako velik pomen v javnem življenju Rusije in Zapadne Evrope.

V prvi polovici 19. stoletja se pojavljajo v Rusiji napredni misleci, znanstveniki, publicisti, kot so to Belinski, Herzen, Oparov, Granovski in Stankevič, — ustvarja se ruska filozofska šola. Ruski misleci so privedli iz filozofskih nauk Zapada vse ono, kar je dejansko progresivno, ter nato ustvarjajo samostojen in izviren sistem nazorov, ki odgovarja duhu, svetovnim nazorom in težnjam ruskega naroda.

Puškinova poetizja je prvič v celoti in resnični obliki odkrila sveto dušo ruskega naroda. Divna Puškinova pesem, prepejena z veliko ljubeznijo do Rusije in slovastva, navdihnena od večno živih stremeljenj človeškega duha po svobodi, pravici in dobrem, je bila globoko nacionalna in istočasno splošno človečanska.

Za Puškinom so prišli Gogolj, Turgenjev, Nekrasov, Dostojevski, Lev Tolstoj, Saltikov ščedrin, Čehov in Gorki. Revolucionarne demokratične tradicije Belinskega in Hercena sta nadaljevali in obdelala Černiševski in Dobroljubov, ki sta posvetila vso silo svoje misli, svojega velikega književnega daru propagandi svobodoljubnih idej za borbo proti reakcionarnemu carizmu. Zlasti velik vpliv je imel na rusko javno mnenje Černiševski, ki je neposredno prešel k znanstvenemu socializmu.

Proza Gogolja in Turgenjeva je bila vzporedno z deli Dickensa, Balzaca in Flauberta osnova veliki realistični literaturi 19. stoletja, ki ji je bilo usojeno, da odigra pomembno vlogo v razvoju naprednih idej. Veliki genij Leva Tolstoj je vladal ob koncu preteklega stoletja brez tekmece v svetovni literaturi. Ob umetniških metodah in tradicijah Tolstoj se je vzgajal več generacij književnikov, ne samo v Rusiji, ampak tudi v Zapadni Evropi, Ameriki, Indiji, Japonski in Kitajski. Prav tako je težko oceniti vpliv Čehovljeva na svetovno literaturo in prozo, zlasti na dramsko književnost zapadnoevropskih držav in Amerike.

Ob koncu moramo omeniti našega sodobnika — Maksima Gorkega, katerega dela so prevedena na skoraj vse jezike, dela, ki so priljubljena med širokimi ljudskimi množicami.

V procesu razvoja znanosti, zlasti pa prirodnih in eksaktnih ved, v preteklem in tem stoletju so si ruski in slovanski znanstveniki sploh pridobili izredne zasluge. Na področju matematike je dalo slovanstvo takega genija, kot je Lobčevski, ki je pred več kot 100 leti zrušil temelje zastarele Eulidove geometrije ter bil predhodnik teorije relativnosti, ki so jo razvili slavni znanstveniki Ostrogradski, Čebisev, Makov in Ljapunov.

Mendeljejeva odkritja so povzročila preobrat v znanosti. Ni dvoma, da bi bila brez slovitve periodične tabele elementov Mendeljejeva nemogoča številna poznejša raziskovanja na področju kemije in fizike.

Na odkritjih Zinjina temelji celokupna močna kemična industrija. Slovit kemik Hoffmann je označil Zinjino delo z naslednjimi besedami: »Če ne bi Zinjina ustvaril ničesar drugega, kakor izpreminjanje introbenzola v anilin, bi ostalo njegovo ime tudi tedaj zapisano z zlattimi črkami v zgodovini kemije.«

Posebno velika je vloga slovanskih znanstvenikov na področju fiziologije. Po Georgu Prohaski, katerega dela iz fiziologije in anatomije ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja so pomembno dvignila raven znanosti na tem področju, se pojavljajo v sredi 19. stoletja v Rusiji sijajna dela L. M. Sečenova, ki so odprla nove poti na področju fiziologije in medicine ter je imela ogromen pomen za razvoj drugih prirodnih znanosti in odkritij materialistične filozofije. Naslednik Sečenova I. T. Pavlov je bil brez dvoma eden izmed najvidnejših pojavov svetovne znanosti 19. in 20. stoletja. Njegova raziskovanja višjega živčnega sistema so postala splošno znana daleč preko meja Rusije in so ustvarila temelj nove progresivne šole fiziologije.

Ne moremo tudi iti mimo velikih uspehov Rusije na področju širjenja civilizacije na prostranih, slabo naseljenih področjih Severa in Vzhoda ter na polju geografskih odkritij. Že Marx in Engels sta priznala civilizatorski vpliv Rusije v rzhodnih pokrajinah imperija. Klub reakcionarni carski upravi so ruski znanstveniki, pedagogi in zdravniki storili izredno veliko za prosvetljenje ljudskih množic v Sibiriji, na Uralu in v Srednji Aziji, kakor tudi za ustvarjanje prvih žarišč znanosti in javnega življenja.

Ruska znanost je obogatila svet s sijajnimi odkritji v Arktiki (Loptevi, Litke, Sedov), s pomorskimim potovanjima okrog sveta Kruzečsterna in Lazareva; s potovanji Przevalskega, Semjonova-Tjan-Sanskega, Grum-Grzimilova in Kozlova v Srednji Aziji; Mikluho-Maklaja po Gvineji. Spomnimo se sijajnih bioloških raziskovanj Timirjazeva, električne sveče Jablockova, odkritja radija Popova. Da, tukaj je nemogoče naštetii celo eno glavne in najsilnejše pridobitve dvestoletne dejavnosti na področju znanosti in odkritij.

Ramo ob rami z napredno znanostjo in književnostjo je šel tudi razvoj ruske umetnosti. V arhitekturi sta delovala Voronihin in Bezenov. Ruska likovna umetnost se je obogatila z deli Kramškega, Serova, Vereščagina, Vasneceva, Šurikova in velikega Repina.

Ruska glasba si je pridobila široko priljubljenost in priznanje po vsem svetu. Teško je močče navti kraj na zemlji, kjer se ne bi slišali zvoki nesmrtnih del Glinka, Čajkovskega, Rimski-Korzakova, Borodina in Musorskega.

Toda to še zdavnaj niso popolni rezultati velikih pridobitev ruske kulture pred revolucijo. Slednja se odliku z naprednim demokratičnim značajem in resnično ljudskim duhom. Ustvarjalno delo najboljših predstavnikov ruske znanosti, literature in umetnosti je prežeto s plemenitimi idejami službe ljudstvu, s težnjami, da se življenje v domovini naredi svobodno in srečno. Ruska kultura, kakor tudi slovanska kultura sploh, ni nikdar trpela zaradi rasistične oholosti. Najboljši znanstveniki, pisatelji in umetniki Rusije so se zelo trudili, da bi proučevali zasužnjene narode ruskega imperija, in neštetočrat so dvigali svoj glas v zaščito njihovih pravic in svobode. Aktivno so sodelovali v borbi demokratičnih sil Evrope proti reakciji in nacionalnemu zatiranju.

Istočasno se krepki narodno osvobodilno gibanje v Ukrajini in Belii Rusiji. Iz vrst ukrajinskega kmečkkega podeželja se pojavi ogromna figura Tarasa Ševčenko. Delo tega velikega ustanovitelja ukrajinske nacionalne kulture je bilo tesno povezano z naprednimi krogi ruske inteligence. Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja so se ideali in tradicije Ševčenko še bolj razvili v delih Mihajla Kobušynskega in Ivana Franka, ki sta bila prav tako pod znatnim vplivom napredne smeri ruske književnosti. Znano je, kako je Ivan Franko branil idejo kulturne enotnosti ruskega in ukrajinskega naroda, kako je vodil vztrajno borbo proti ukrajinskemu buržoaznemu šovinizmu.

Bela Rusija je dala svojega nacionalnega pesnika Janka Kupala.

Rad bi poudaril, da v tem sijajnem seznamu ni niti enega nemškega imena. Vendar pa so nam dobro znani poizkusi nemških šovinistov, da bi uspehe ruske kulture pripisali nemškim generalom in uradnikom, ki so bili v ruski službi ter služili polnemški dinastiji, ki je vladala v Rusiji več kot 100 let.

Toda niti Aleksander Nevski, niti Dimitrij Donski, niti Ivan III. ali IV., niti Peter Veliki niso bili v nobenem primeru z Nemci. Toda prav oni so ustvarili močno Rusijo. Minin in Požarski, Suvorov, Kutuzov in Brusilov so bili Rusi. Glinka in Čajkovski, Lomonosov, Mendeljejev, Lebedev in Pavlov prav tako niso bili Nemci; Puškin, Gogolj, Lermontov, Turgenjev, Černiševski, Dostojevski,

Vlada LRS predložila Ustavodajni skupščini LRS osnutek ustave

Na svoji seji dne 30. novembra 1946 je vlada LRS sprejela osnutek ustave LRS in ga predložila predsedstvu Ustavodajne skupščine LRS.

Osnutek ustave bo predložen javnosti v diskusijo in objavljen v nedeljskih številkah dnevnih listov.

SPORAZUM MED VLADO FLRJ IN VLADO LR ALBANIJE O KOORDINACIJI GOSPODARSKIH NAČRTOV TER UKINITVI CARINSKIH MEJA IN CARIN

Vlada FLRJ in vlada Ljudske republike Albanije sta izdali naslednje skupno uradno poročilo:

V skladu s tesnimi odnosi med narodi obeh držav, ki so se ustvarili med skupno borbo v vojni proti istim fašističnim okupatorjem, v skladu z istovetnimi interesi in željami po krejitvi miru in vzpostavitvi čim boljših odnosov med svobodnimi narodi Balkana in vsega sveta ter v želji po dosegii čim večje medsebojne pomoči in tesnega sodelovanja na vseh področjih, zlasti v cilju čim popolnejšega ekonomskega sodelovanja in vzajemne pomoči pri obnovi in izgradnji obeh dežel, sta vlada FLRJ in vlada Ljudske republike Albanije v zadnjem času vodili tozadevne razgovore.

V prisrčnem ozračju in ob polnem medsebojnem razumevanju sta se odločili, da skleneta sporazum o koordinaciji gospodarskih načrtov obeh držav ter o ukinitvi carinskih meja in carin med obema državama.

Prav tako je prišlo do popolnega soglasja glede vskladnega važnih finančno-valutnih ukrepov. S tem sporazumom nudi FLRJ široko podporo in pomembno pomoč v proizvodnih in ostalih sredstvih Ljudske republik Albaniji za njen čim hitrejši in popolnejši gospodarski dvig.

Sporazum je bil podpisan dne 27. novembra 1946. V imenu vlade FLRJ je pogajanja vodil ter sporazum podpisal predsednik gospodarskega sveta in minister za industrijo Boris Kidrič, v imenu Ljudske republike Albanije pa predsednik gospodarskega sveta in načrtne komisije minister za gospodarstvo Nako Spiru.

Pozdrav začasnega predststva bolgarske Ljudske republike kongresu v Beogradu

Beograd, 11. decembra. (Tanjug). Vasil Kolarov je poslal v imenu začasnega predststva bolgarske Ljudske republike predsedstvu Slovaškega kongresa v Beogradu sledečo brzojavko:

»Na dan otvoritve I. Slovanskega kongresa pošiljam v imenu predststva Ljudske republike in v imenu bolgarskega svobodoljubnega in demokratičnega naroda goreče pozdrave vaim in delegatom kongresa ter vam želim uspeha pri delu. Bolgarski narod pozdravlja s posebno radostjo Slovanski kongres kot izraz trdne enotnosti slovanskih narodov.

Zaradi take trdne enotnosti je bil bolgarski narod dvakrat osvobojen,

enkrat izpod Turčije, drugi izpod Nemčije. Zaradi slovanske vzajemnosti in sijajne obrambe na mirovni konferenci, ki so nam jo nudili slovanski delegati, so bile odklonjene nepravilne zahteve grških monarhofašistov in je bila tako očuvana naša teritorialna integriteta.

Naj bi kongres še bolj utrdil s svojim uspešnim delom borbeno enotnost in vzajemnost slovanskih narodov z velikim ruskim narodom na čelu, enotnost, ki je temelj trajnega in pravičnega miru, in ki jamči slovanskim in drugim narodom varnost in njihov svobodni demokratični razvoj.

Zivela bratska enotnost slovanskih narodov!

Dončarov, Leskov, Tolstoj, Čehov, Gorki in številni drugi — nihče izmed njih ni bil Nemec.

Prav bi bilo povedati drugo: v onih obdobjih ruske zgodovine, v katerih so v državnem aparatu ali na visokih položajih prevladovali Nemci, je nemški vpliv zaviral razvoj ruske kulture, ki je bila prisiljena, da na svoji slavni poti premaguje to zapreko.

Ob koncu smatram za nujno potrebno, da se ustavimo še na nekem, izredno važnem dejstvu, ki so ga nemški šovinisti prav tako poizkušali povtoriti.

To je sposobnost Slovanov, da ustvarjajo svoje družbeno-politično življenje.

Videli smo že, kako so se formirale slovanske države, in upravičeno trdimo, da so jih Slovani gradili s svojimi lastnimi silami.

Malokoga bi bilo danes najti, ki bi se smatral za znanstvene ali logične one poizkuse, ki merijo na to, da bi se Slovanom osporavala ta sposobnost s trditvijo, da so bili Bolgari in Varjagi oni, ki so uredili Bolgarijo in Rusijo. O sposobnosti Slovanov, da razmišljajo o razumnih in pravičnih družbenih ureditvah ter da delajo v smislu svojih pojmovanj, obstaja brez števila dokazov. Od najstarejših časov, ki so nam znani iz virov, so Slovani glede tega kazali sijajno iniciativo.

Ne morem si kaj, da ne bi na tem mestu še enkrat omenil ruske demokratično-revolucionarje: Belinskega, Dobroljubova in Černiševskega, duhovne predhodnike sodobnih političnih delavcev, ki so naredili iz Rusije močno socialistično državo.

V naukih Lenina in Stalina je najvišja pridobitev v znanosti o zakonih razvoja družbenega življenja in njegovega izgrajanja na novih temeljih.

Velika Oktobraska socialistična revolucija, ki jo je idejno pripravil leninizem, je pretresla temelje starega sveta. Pod vplivom velikih načel, ki jih je proglasila Oktobraska revolucija, so ljudske množice Rusije vstale v borbo za demokracijo, za osvoboditev delovnih ljudi in izkoriščanih, za napredno, humano kulturo, za nacionalni prepored vseh njenih narodov.

Nauk Lenina-Stalina, ki je genetično povezan z celokupno napredno preteklostjo občeločlovečanske kulture, predstavlja jedro družbenega in političnega življenja sovjetske dežele.

Na temelju tega nauka je bil ustvarjen poseben tip države, v kateri je odrejeno znanosti in vsem kulturnim po-

dvigom mesto, kakršnega do sedaj niso imeli v nobeni drugi državi. V njej ne obstojajo nobene razredne omejitve glede izbire stroke, v njej znanost služi ljudstvu in polnem smislu te besede, vse kulturne dobrine pripadajo ljudstvu, vsak ima popolno možnost, da izrazi svoje sile in sposobnosti na katerem koli področju kulture.

Ta država je, ne glede na sorazmerno kratko dobo svojega obstoja, vzgojila cela pokolenja novih ljudi, ki so se sijajno izkazali na področju znanstvenih odkritij in izumov, v umetnosti, v izgradnji družbeno-političnega življenja in ki so se ovenčali z nesmrtno slavo v borbi proti Hitlerizmu.

Na isti teoretični osnovi se sedaj vodi borba za mir in demokracijo.

Naravno in logično je, da so demokratični krogi Jugoslavije in Českoslovaške, Bolgarije in Poljske vedno težili k Sovjetski zvezi in da so vzdrževali z njo tesne kulturne veze.

V drugi svetovni vojni so slovanski narodi pretrpeli taka trpljenja in opustošenja, kakršnih zgodovina ne pomni. Toda vendar slovanski narodi niso samo vzdržali te težke preizkušnje, ampak so na čelu z močno Sovjetsko zvezo odigrali glavno vlogo pri uničenju nemškega vojnega stroja. Slovanski narodi so se enkrat rešili pred sodobnimi barbari Evropo in ves svet. Ta prispevek je bil dan v krvi, ki so jo prelili milijoni preprostih ljudi, herojskih borcev Rdeče armade, poljskih vojakov, srbskih, črnogorskih, hrvatskih, slovenskih, bosanskih in makedonskih partizanov maršala Tita, bolgarskih, čeških in slovanskih rodoljubov.

Tako se je rodila bratska zveza slovanske demokracije, ki temelji na splošni prizadevanosti, da se ohraniti splošni mir in varnost in ki stremi k demokratizaciji Evrope in dokončnemu uničenju ostankov fašizma.

Za ponorelimi prizadevanji, da bi popolnoma zagospodovala nemška rasa, so ostale samo ruševine požganih evropskih mest, smrad trupel v Majdanaku in Oswieciimu, strahotni anali nürnbergskega procesa.

Slovanska kultura pa živi in vstaja ter krepi svoje sile v neporušljivi enotnosti obnovljenih slovanskih demokracii, slovanska kultura pa bo večno svetla ter bogatila človeštvo z vedno novimi in novimi razkošnimi sadovi slovanskega genija.

Doprinos jugoslovanskih narodov k svetovni kulturi

Referat rektorja beogradske univerze dr. Stevana Jakovljeviča, predsednika Slovansega komiteta Jugoslavije

Po referatu akademika Grekova je podal referat o temi »Doprinos jugoslovanskih narodov k svetovni kulturi« predsednik Slovansega komiteta Jugoslavije dr. Stevan Jakovljevič:

»V drugi svetovni vojni so svobodoljubni narodi sveta zmagali nad fašističnimi zavojevalci. To epikalno zmago so odnesli zato, ker je stala na čelu njihove borbe močna Sovjetska zveza, država socializma, kjer je uničena eksploatacija človeka, kjer so enakopravni narodi s svojim konstruktivnim in ustvarjalnim delom ustvarili srečno skupnost. Za slovanse narode je posebnega pomena dejstvo, da predstavlja vodilno silo v tej državi veliki ruski narod, s katerim vežejo ostale slovanse narode globoki občutki bratstva. V vojni proti nemškimi in italijanskim zavojevalcem so se oni združili okoli Sovjetske zveze, okoli ruskega naroda in skupno z njim vodili borbo za svojo svobodo in neodvisnost. V osvobodilni vojni proti nemškimi, japonskim in italijanskim imperialističnim tolпам so bili slovanse narodi v prvih bojnih vrstah. V tej vojni so si pridobili neumljive zasluge za človeštvo, za njegov napredok in kulturo. Da človeštvo v drugi svetovni vojni ni bilo pahnjeno v suženjstvo, mrak in barbarstvo — je to, predvsem zasluga Sovjetske zveze, ruskega naroda, nato pa drugih slovanse narodov. V vojni za svobodo in napredok človeštva so slovanse narodi angažirali največ sil in doprinesli največ žrtev.

Toda tudi pozitivni rezultati osvobodilne vojne proti fašizmu so ogromnega zgodovinskega pomena za vse slovanse narode, za njih nadaljnji razvoj in napredok. Z obvladanjem svojih stoletnih sovražnikov, nemških zavojevalcev, so si slovanse narodi prvi v svoji zgodovini izgradili svoje neodvisne demokratične države. Oni so tudi prvi v svoji zgodovini odstranili vse ovire, ki so ovirale njihov medsebojni sporazum ter ustvarili krepko in nezlomljivo bratstvo. Eden pozitivnih, in to zelo pomembnih rezultatov zmage slovanse narodov nad fašizmom je ogromen dvig njihove zavesti o lastni vrednosti, o vlogi, ki so jo odigrali v zgodovini in ki stoji pred njimi v prihodnosti. Prosti vsakega sovinitizma, vsega, kar bi bilo v najmanjšem obsegu spominjal na podcenjevanje drugih narodov, so slovanse narodi pripravili uničiti zlodnje ostanke različnih teorij, s katerimi so hoteli različni imperialisti prikazati Slovanse kot »nižjo raso«, da bi upravičili svoje razbojniške napade na svobodo slovanse narodov.

Ponošni na svoje junaštvo in zgodovinske zmage v drugi svetovni vojni se slovanse narodi prav tako ponašajo s svojo veliko zgodovinsko preteklostjo, s svojim pomenu v zgodovini človeštva, s svojo veliko kulturo, ustvarjeno tekom stoletij. Takšne podvige, kakršne so pokazali slovanse narodi v osvobodilni vojni za napredok, svobodo in kulturo — so lahko izvršili samo narodi z bogato zgodovino, z bogato kulturno tradicijo, narodi predani idealom napredka in kulture. To je danes treba povedati na tem kongresu, da bi se široke ljudske množice na svetu seznanile z vlogo slovanse narodov pri kulturnem razvoju človeštva in da bi se rešile nekaterih zablod, ki so jih namenoma širili sovražniki napredka in mednarodnega sodelovanja.

Jugoslovanskim narodom pripada pri razvoju človeške kulture prav tako pomembno mesto, kot jim pripada pomembno mesto v osvobodilni vojni proti fašističnim zavojevalcem. Od zgodnjega srednjega veka, to je od prihoda na Balkanski polotok se nahajajo jugoslovanski narodi na poti med Azijo in Evropo, izpostavljeni udarcem različnih osvajačev, ki so kot Turki prodirali z Vzhoda proti Zapadu ali pa kot Nemci z Zapada na Vzhod. V borbah za ohranitev, za utržitev svoje državnosti, za izgradnjo svoje kulture, so pokazali jugoslovanski narodi izredne ustvarjalne sposobnosti. Njihov razvoj je bil prekinjen zaradi notranjih in zunanjih interesov, toda stalno kaže tendenco k dviganju. Tekom svoje zgodovine so dali jugoslovanski narodi ogromne rezultate na področju umetnosti, književnosti, znanosti, na področju kulture na sploh. V tem kratkem referatu lahko te rezultate prikazemo samo v splošnih potezah. Toda kdor se poglobi v proučevanje zgodovine jugoslovanskih narodov bo našel na vedno nova in nova bogastva njihove kulturne ustvarjalnosti.

Začetki jugoslovanske kulturne ustvarjalnosti so tesno povezani z začetki slovanse kulture na sploh. Znano je, da sta bila ustanovitelja slovanse abecede, slovanse pismenosti Solunčana Ciril in Metod, po poreklu Grka, katerih politično kulturno delovanje je vezano na področje Velikomorske države Slovanov in Čehov. Toda svoje delo sta pričela že v domovini, v Egejski Makedoniji. Še pred odhodom na Moravsko sta sestavila slovanse abecedo in prevedla določeni deli knjig na slovanse jezik. Kar je najvažnejše pri vsej tej stvari je, da je bil jezik v katerem so se pojavile prve slovanse knjige, eden izmed jugoslovanskih jezikov, staromakedonski, ki je v znanosti znan z imenom staroslovanski jezik. Torej korenine slovanse kulture so pognale na jugoslovanskih tleh, na tleh makedonskega

naroda. V staroslovanskem, to je v staromakedonskem jeziku se je nadalje razvijala slovanse pismenost in slovanse kultura. Staroslovanski jezik je postal književni jezik enega dela zapadnih Slovanov in skoro vseh južnih in vzhodnih Slovanov. Precej naglo je bil izrinjen iz zapadnoslovanskih držav, zato so ga pa zelo dolgo uporabljali vzhodni in južni Slovani. Pozneje, tekom zgodovinskega razvoja posameznih slovanse narodov in formiranja slovanse narodov so se razvili nacionalni književni jeziki vzhodnih in južnih slovanse narodov. Toda številni elementi staroslovanskega jezika so bili prevzeti v te nacionalne književne jezike. Razen v srbsko-hrvatskem in bolgarskem jeziku je tudi v ruskem književnem jeziku zelo mnogo staroslovanskih elementov. To pomeni, da so jugoslovanski narodi prispevali k izgradnji velikega ruskega jezika, ki je postal svetovni jezik, jezik v katerem so pisali Puškin in Gogolj, Belinski in Cerniševski, Tolstoj in Gorki, Lenin in Stalin.

Progresivni pomen ustanovitve slovanse pismenosti je v tem, da je ta dogodek priključil celo vrsto narodov tedanji najvišji obliki civilizacije, kakršna je brez dvoma predstavljala bizantinska kultura. To ni bilo zgodovinskega pomena samo za slovanse narode, to je pomemben prispevek svetovni kulturi na sploh. Zasluga za to pripada zapadnim in južnim Slovanom. Nadaljnji razvoj jugoslovanskih narodov po sprejemu pismenosti, kaže dviganje kulturne ustvarjalnosti. Na jugoslovanskih tleh, pri jugoslovanskih narodih se razvija književnost, umetnost, pozneje znanost. Jugoslovanski narodi postanejo posredniki pri prenašanju kulturnih vplivov s področja Sredozemskega morja, včasih pa tudi z zapada v Srednjo Evropo. Cela vrsta književnih del, znanih in cenjenih v Zapadni Evropi je šla dalje na Vzhod, posebej k Rusom, skozi našo državo. Takozvana srbska »Aleksandrija«, roman o Tristanu in Izoldi, o Lancelotu in druga remek dela stare književnosti so bila prenesena naprej s pomočjo naših prevodov. Tako je šla jugoslovanska zemlja zelo živo središče mednarodne izmenjave kulturnih dobrin. Toda to ne velja samo za književnost, ampak tudi za druge veje človeške dejavnosti.

Vendar pa jugoslovanski narodi niso bili samo posredniki pri prenašanju kulturnih pridobitev. Kakor so ostali slovanse narodi izgradili svoje originalne nacionalne kulture, tako so tudi jugoslovanski narodi ustvarili svojo kulturo, ki ima specifične slovanse poteze, odnosno značilnosti posameznih jugoslovanskih narodov. Jugoslovanski narodi so bili tekom svoje zgodovine na področju kjer sta se dotikali dve coni nasprotnih političnih in kulturnih vplivov. Posledice tega dejstva je mogoče opaziti tudi v razvoju njihove kulture — in v delih, ki so v tej kulturi nastala. Toda ta dvojna značilnost kulturnih vplivov lahko samo površne opazovalca pripelje do trditve, da je kultura jugoslovanskih narodov kopija bizantinske ali zapadne kulture. Na področju današnje Jugoslavije se je razvijal proces, ki priča o bogatem kulturnem ustvarjanju naših narodov. Jugoslovanski narodi so ustvarili že v srednjem veku bogato in pestro književnost, ki je dosegala raven ostale srednjeevropske književnosti. Stara književnost jugoslovanskih narodov, ako jo vzamemo kot celoto, ne zaostaja za književnostjo drugih narodov tega časa.

Na področju umetnosti so dali jugoslovanski narodi že v srednjem veku velik prispevek h kulturi človeštva. Umetnost narodov Jugoslavije se je razvijala na področju antične kulture. Izkopane Solina, Stobija, arhitektonska zapuščina kot je Dioklecianova palača v Splitu, kažejo, da je na ozemlju današnje Jugoslavije že pred prihodom Slovanov obstajala umetnost in kultura visokega stila. Toda relativno že zelo zgodaj, počeniši z devetim stoletjem se je formirala v Dalmaciji, Srbiji, Makedoniji nova umetnost, ki predstavlja originalno tvorbo jugoslovanskih narodov. Umetniška dela, ustvarjena na obalah Jadranskega morja, ob Prepsanskem in Ohridskem jezeru, v Raški predstavljajo tvorbo visoke umetniške vrednosti. Arhitektura in slikarstvo sta rasla na tleh Srbije in Makedonije in dajeta originalno sintezo bizantinske in romanske umetnosti. Manastirji kot Zica, Morača, Sopoćani, Gradac, Miloševo, Visoki Dečani, so reprezentativni spomeniki te sinteze obeh stilov. Zelo zgodaj, skoraj dve stoletji pred freskami zgodnje renesance so srbski in makedonski slikarji fresk ustvarili moštvo umetnosti, ki niso znane svetovni javnosti, toda, ki so obogatile svetovno kulturo. Te stenske kompozicije so po svoji koncepciji, risanju in barvah v mnogočem proste povezanosti s srednjeveško umetnostjo in predstavljajo elemente življenja ter občutkov... Spomeniki XIV. in XV. stoletja imajo celo vrsto realističnih podrobnosti in predstavljajo momente iz jugoslovanske zgodovine.

Prav tako ima tudi hrvaška umetnost že zgodaj, od VIII. stoletja, obeleže originalne umetnosti. Katedralje in drugi spomeniki v Šibeniku, Splitu, Trogiru, na Korčuli, Hvaru, v Dubrovniku in Istri, predstavljajo dela trajne vrednosti. To so dela naših domačih

umetnikov: mojstrov Radovana, Jurija Dalmatina, Vincentija iz Kastva in drugih. Opozoriti je treba, da so številni naši umetniki, arhitekti in slikarji kot Andrija Medolić, Ivo Dukovnić, Franjo iz Lovrana, znani po svojih umetniških delih, ki so jih ustvarili izveč domovine v glavnem v Italiji.

V XV. in XVI. stoletju je nastalo v Zapadni Evropi kulturno gibanje, znano pod imenom renesansa, ki je imelo ogromen vpliv na razvoj evropske kulture. To gibanje se je pojavilo kot posledica velikih izprememb v ekonomskem, socialnem in političnem življenju evropskih narodov. Vzrok teh sprememb je bil prehod od srednjeveškega načina proizvodnje h kapitalističnemu. Temu razvoju so pomagala zemljepisna odkritja, predvsem odkritje Amerike, ki so znatno prispevala k razvoju mednarodne trgovine in ki so povzročila nagel porast mest in meščanskega razreda. Renesansa je prinesla razvoj nove književnosti, umetnosti in znanosti. Prinesla je nov pogled na svet, ki pomeni ideološki prelom s srednjim vekom.

To veliko kulturno in idejno gibanje je zajelo tudi našo državo. Res je, ni zajelo vse države, ampak samo tisti njen del, ki je imel objektivne pogoje za priključitev k temu velikemu gibanju. Ta del naše države je Dalmacija s svojimi mesti, ki so se v tistem času razvila in obogatela. Med njimi se zlasti poudarja Dubrovnik, ki ni bil navadno dalmatinsko mesto, ampak samostojna mestna republika. Dobro razvito gospodarsko življenje in dotik z zapadno sva povzročila dvig kulture ob našem Primorju. Razen Dubrovnika se je razvilo v XV. in XVI. stoletju nekaj zelo živih kulturnih središč, kot so Split, Zadar, Hvar in drugi. Preko teh središč se je naša država vključila v splošni tok kulturnega življenja v Evropi in ustvarila neko novo umetnost in književnost. Jezik te nove kulture je narodni, kar je prav tako značilnost novega kulturnega gibanja v Zapadni Evropi. Književnost, ki je nastala v času renesance, se je še naprej razvijala, zlasti v Dubrovniku in daje vrsto znanih imen. Sem spadajo lirski pesniki, dramski pisatelji, epiki: Ranjina Dinko, Andrija Čubranci, Petar Hektorović, Marin Držić, Juraj Baraković, Ivan Gundulić in drugi. Pri teh pesnikih se močno občuti struna jugoslovanskega in slovansega patriotizma. Pesnik Gundulić proslavlja svobodo svojega rodnega mesta Dubrovnika in opeva borbo slovanse narodov proti turškim zavojevalcem.

Zlasti značilno in pomembno je to, da se je pričelo v tistem času pri nas razvijati znanstveno delo. Pojavljajo se ljudje, ki se bore za znanstveno gledanje na svet, osvobajajoč se srednjeveškega obskurantizma in sledeč samo pravilom, ki jih diktira razum. Čeprav je imel samo majhen del naše države pogoje za kulturno delo, so vendar dali naši narodi ljudi, ki so si radi svojega znanstvenega dela pridobili ugled na svetu. Eden takih znanstvenikov je matematik Getaldić Marin, Dubrovčan. Napisal je več znanstvenih del in rešil več matematičnih problemov, ki so ga približali osnovam analitične geometrije. Tak je tudi Marko, Antun Gospodetić, fizik, ki je spisal pomembna dela o lomljenju svetlobe in ki ga s priznanjem navaja tudi veliki Newton.

Pozneje v XVIII. stoletju je dalo to jugoslovansko mesto velikega znanstvenika in filozofa Boškovića. Ta svetovni matematik je bil povezan s francoskimi materialisti. Glavno njegovo delo je teorija o atomih kot središčih sile. Po tej teoriji so dobili atomi popolnoma konkretiziran fizikalen smisel. Kot materialisti v znanosti je korakal daleč pred svojim stoletjem. Napisal je mnogo del o astronomiji, matematiki in optiki. Bil pa ni samo znanstvenik, ampak tudi organizator. Ustanovil je astronomski observatorij v Milanu in bil upravnik pomorskega optičnega inštituta v Franciji.

Vzporedno z renesanso se je pojavilo v naših deželah, zlasti na Hrvaškem in v Sloveniji, neko drugo gibanje — kot rezultat istih ekonomskih in socialnih pogojev. To je reformacija. To gibanje je prevzelo obliko verskih borb proti nadvladi katoliške cerkve. Toda v svojem bistvu je to gibanje podpiralo nezadovoljstvo kmečkih množic in meščanskih slojev proti feudalizmu. V dobi reformacije je oživelo na Hrvaškem zlasti pa v Sloveniji kulturno življenje. Res je, knjige, ki so bile tedaj tiskane, so pretežno verskega značaja. Toda pomenele so pričetek novega kulturnega poleta pri hrvaškem in slovenskem narodu. Zlasti za Slovenijo predstavlja to delo pričetek slovanse književnosti na sploh.

Reformacija na Hrvaškem in v Sloveniji in pa renesansa v Dalmaciji nista lokalno gibanje, nimata samo lokalnega pomena. Čeprav te dve gibanji nista nastali pri nas, so naši narodi, v prvi vrsti hrvaški in slovenski, s svojo udeležbo v njih prispevali k napredku človeštva, boreč se za svobodo, misli, ki so bile dotlej okovane z okovi srednjega veka in pa za svobodo izpod tiranije centralizma.

Jugoslovanski narodi so se stoletja borili za svojo svobodo proti tujim zatiralcem. Ta njihova borba je dobila novo polet v XIX. stoletju, visek pa je dosegla med drugo svetovno vojno v času herojske narodno osvobodilne borbe pod vodstvom maršala Tita. V tem razdobju počeniši z XIX. stoletjem je zavzela osvobodilna borba jugoslovanskih narodov izredno moč in napetost. Začetkom XIX.

Uradni obisk maršala Tolbuhina Izvršnemu odboru mesta Beograda in predstavnikom mestnih organizacij

Beograd, 11. dec. (Tanjug): Maršal Sovjetske zveze Tolbuhin je v svojstvu častnega meščana mesta Beograda večeraj popoldne ob 17. uri uradno obiskal člane Izvršnega odbora mesta Beograda in voditelje mestnih organizacij.

Ker se sopolje Izvršnega odbora mesta Beograda obnavlja, je predsednik Izvršnega odbora Ninko Petrović z odborniki in voditelji mestnih organizacij sprejel maršala Tolbuhina v prostorih Prezidija Ljudske skupščine FLRJ. Maršal Sovjetske zveze Tolbuhin je prišel v spremstvu generalajntnanta Save Orovića.

vahi sredi, ter obžalujem, da mi ni bilo zaradi dolžnosti, ki jih opravljam, mogoče priti že prej. Priznanje, ki mi ga izkazuje, je priznanje narodov Jugoslavije Rdeči armadi in narodu Sovjetske zveze. Prepričan sem, da bo prijateljstvo med narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije večno živeło.

Zivel komandant Jugoslovanske armade in voditelj jugoslovanskih narodov maršal Jugoslavije Josip Broz Tito!

Zivel voditelj Sovjetske zveze veliki Stalin!

Maršal Tolbuhin je kot častni meščan Beograda uradno obiskal člane Izvršnega odbora Beograda in predstavnike mestnih organizacij.

Predsednik Ninko Petrović je predstavil maršalu Tolbuhinu člane Izvršnega odbora ter voditelje krajevnih organizacij, nato pa je zabeležil maršalu dobrodoščilo in med drugim rekel:

»Beograščani so končno doživeeli veliko veselje, da sprejemo in pozdravimo ob svojem ognjišču svojega osvoboditelja. V zavesti vsakega Beograščana je globoko vezano ime maršala Tolbuhina še od prvih dni oktobra leta 1944, ko je Rdeča armada silno prodirala proti mejam naše domovine. To ime je predstavljalo osvoboditev izpod štiriletnega jarma trpljenja.

Vaša udeležba na Slovansem kongresu ima za nas dvojen pomen. Predvsem se nam je s tem nudila prilika, da vas, čeprav dve leti po osvoboditvi, vidimo in pozdravimo v svojem mestu, poleg tega pa je Vaša udeležba na Slovansem kongresu dala temu kongresu tudi njegov polni smisel, kajti prav Vi, ki ste se na čelu svojih armad borili za svetovni mir in demokracijo, potrjujete s svojo udeležbo pri delu tega kongresa, da tudi on nosi pečat borbe za mir in demokracijo.

Maršal Tolbuhin je odgovoril:

»Dragi someščani! Mislim, da imam pravico, da vas tako imenujem. Veliko veselje občutim, da sem danes v

Nato je predsednik mestnega izvršnega odbora Ninko Petrović izročil maršalu Tolbuhinu v znak priznanja in hvaležnosti darila Izvršnega odbora mesta Beograda — staro puško in samokres, s kakršnimi so osvabujali Beograd izpod turškega jarma udeleženci prve vstaje.

V imenu Ljudske fronte je podpredsednik Sreten Stojanović izročil maršalu Tolbuhinu umetniško sliko, ki predstavlja tisti del Beograda, v katerem stoji danes most Rdeče armade.

Ob koncu je mati prvoboritelja in narodnega heroja Mlike Mitrovića-Jarca izročila maršalu Tolbuhinu v imenu antifašistički pirotsko preprogo.

Ganjen nad darili se je maršal Tolbuhin prisrčno zahvalil.

Ko se je maršal Tolbuhin zadržal nekaj časa v prisrčnem razgovoru z navzočimi predstavniki mesta Beograda, se je vpisal v spominski knjigo mesta Beograda z naslednjimi besedami:

»Z velikim veseljem sem prebil nepozabne ure med someščani Beograda. — Maršal Sovjetske zveze Tolbuhin.«

Med govori so bile prirejene prisrčne manifestacije generalisimu Stalinu, maršalu Titu, Rdeči armadi ter bratstvu in enotnosti narodov Sovjetske zveze in Jugoslavije.

stoletja se je srbski narod dvignil v dveh svojih narodno osvobodilnih uporih, dotim črnogorski narod nadaljuje borbo, začeto že prej za svojo neodvisnost. Srbija in Črna gora sta se s pomočjo ruskega naroda formirali kot narodni državi; hrvaški, slovenski in makedonski narod so prav tako nadaljevali s svojo borbo, ki je v tem stoletju zavzela nove višje oblike — zaradi razvoja novih gospodarskih in socialnih pogojev. V tem času so se končno formirali jugoslovanski narodi. Zaradi vsega tega se je bogato razvijalo tudi kulturno življenje. — Književnost in umetnost stopata v novo, močnejšo razvojno obdobje. Tudi za znanost so bili ustvarjeni nekateri boljši pogoji razvoja, čeprav so se morali jugoslovanski narodi neprestano boriti za svoje nacionalne pravice. Ustanovljene so bile znanstvene ustanove, visoke šole in univerze, ki so dajale vsaj v neki meri možnost znanstvenega udejstvovanja. Nacionalni preporod pri jugoslovanskih narodih, ki se je začel v prvi polovici XIX. stoletja, prihaja do posebnega izraza v njihovi kulturi. Pri Srbih je vezan z imenom genialnega samouka, samoniklega znanstvenika in književnika Vuka Karadžića. Ta je kulturo približal narodu in jo demokratiziral, namesto zastarelega cerkveno-slovansega jezika je vpeljal v književnost narodni jezik, poenostavil pravopis in sam dal klasične obrzee novega književnega stila. Z njim se pričena nova srbska književnost, ki je dala vrsto pesnikov in prozaikov — borev za napredok in kulturo. Za hrvaško kulturo je ogromnega pomena tako zvano ilirsko gibanje. Ilirizem je nacionalno in demokratično gibanje hrvaškega naroda in je nastal kot rezultat ekonomskih in socialnih sprememb v njegovem življenju. Čeprav ni imelo dovolj široke socialne podlage, čeprav ni priznavalo revolucionarne metode borbe, ima ilirsko gibanje velik zgodovinski pomen za hrvaški, pa tudi za druge jugoslovanske narode. Razvijajoč se skupno s češkimi in slovaškimi narodnimi romantiki Kolarem in drugimi je imel ilirizem široko slovanse koncepcijo. Proglašal je ustanovitev hrvaške narodne države in zdinjenje vseh južnih Slovanov. V književnosti in kulturi je zasluza ilirizma v tem, da je združil posamezne kulturne struje in jim dal enotno smer — smer izgradnje hrvaške narodne kulture. Kot so Vuk Karadžić in njegovi nasledniki uvedli pri Srbih tako so Ilirci vpeljali enotni hrvaški književni jezik, pri če-

mer so izbrali v ta namen tisto narečje, ki jih je najbolj družilo s Srbi. Podobno narodno gibanje za izgradnjo lastne kulture in za boljšo bodočnost se je pojavilo pri slovenskem narodu. Približno istočasno kot Hrvatji in Srbi so tudi Slovenci ustvarili temelje svoje nove narodne kulture. V tem razdobju in pozneje tekom XIX. in XX. stoletja so dali jugoslovanski narodi kulturi vrsto ustvarjalcev in borev, katerih delo presegalo nacionalne okvire in ima širši pomen za napredok kulture na sploh. Ti kulturni delavci so ustvarjali na vseh področjih kulture: v književnosti, umetnosti in znanosti. Srbi so dali take književnike kot n. pr. Vuka Karadžića, Djura Jaksčića in Jovana Jovanovića Zmaja, prave narodne pesnike, borec kot sta revolucionarni demokrat Svetozar Marković in sijajni prozaik-realist Bora Stanković. — Črnogorski narod je dal velikega pesnika Petra Petrovića Njegoša, ki je z enadkriljivim pesniškim načinom prikazal osvobodilno borbo črnogorskega naroda proti turškim zavojevalcem. To snov je obdelal v svoji mojstrovini »Smrt Smail Age Cengića« veliki hrvaški pesnik Ivan Mažuranić. Hrvatski narod je dal književnosti takšnega pisatelja, kot je Miroslav Krleža, ki je v svojih romanih in dramah podal porazno kritiko buržujske družbe v dobi Avstroogrške monarhije in stare Jugoslavije v razdobju med obema svetovnima vojnama. Velika slovanse književna ustvarjaleca, pesnik France Prešeren v XIX. stoletju in prozaik Ivan Cankar v XX. stoletju, sta izrazila v svojih književnih mojstrovinah težnje slovansega naroda po svobodi in napredku, boreč se proti vsemu, kar ovira napredok njunega naroda.

Jugoslovanski narodi so v tem razdobju ustvarili svojo narodno umetnost — slikarstvo, kiparstvo, arhitekturo, glasbo — in dali na tem področju različna umetniška dela. Med jugoslovanskimi umetniki se odlikujeta s svojimi pomembnimi deli kiparja Ivan Meštrović in Antun Avguštić.

Posebno mesto v jugoslovanski kulturi zavzema narodna poezija. Narodna poezija, zlasti epska, je bogato razvita pri vseh jugoslovanskih narodih. Toda najvišje umetniške oblike je dobila pri Srbih. Služila je kot podlaga za razvoj nove srbske književnosti. Po svojih umetniških in vsebinskih kvalitetah predstavlja srbska epika zares veliki prispevek k svetovni kulturi. Izraza juna-

Govor Stanislava Trojanowskega na Slovanskem kongresu

Pomočnik poljskega ministra za prosveto Stanisław Trojanowski, član poljske delegacije na Slovanskem kongresu, je v diskusiji o referatu ministra Djilasa »Slovanski narodi v borbi za mir in demokracijo«, rekel:

»Bratje Slovani!

Temelj moči, svobode in neodvisnosti naše domovine leži v politiki miru, v naslonitvi na zavezništvo in prijateljstvo z narodi Sovjetske zveze, ki ji stoji na čelu prijatelj poljskega in ostalih slovanskih narodov generalisim Stalin, kakor tudi v politiki, zasnovani na prijateljstvu z bratskimi slovanskimi državami — Jugoslavijo, Češkoslovaško in Bolgarijo ter z velikimi demokracijskimi državami: Združenimi državami Amerike, Anglijo ter zlasti s Francijo. V notranji politiki predstavljajo temelj naše moči socialne reforme, zlasti agrarna reforma, in nacionalizacija industrije; končno priključitev ponovno pridobljenih prastarih dežel, pjadstovskih dežel na Baltiku, ob Odri in Nisi.

Glede na napade s strani nekaterih predstavnikov svetovne reakcije v zvezi z našimi mejami na Odri in Nisi, smatram za potrebno, da na kratko obrazložim stališče naših državnih voditeljev — predsednika Bieruta ter podpredsednika vlade Gomulke, kakor tudi celokupnega ljudstva glede te zadeve.

Cilj nove ureditve odnosov v Srednji Evropi po vojni je obstajal tudi v reguliranju teritorialnih vprašanj, da bi se enkrat za vselej odstranili kamni spotike in sovrašтва med državami. S tem namenom je bilo sprejeto načelo nacionalnih držav. Dežele vzhodno Poljske, v katerih živi ukrajinsko-belorusko ter litvansko prebivalstvo, so bile priključene odgovarjajočim republikam Sovjetske zveze. Na drugi strani so bile na zahodu od Odre in Nise ter do Baltika prastare poljske dežele Pjadstovcevr vrnjene v objem matere Poljske.

Poljska demokracija je sprejela ta sklep ter doumela njegov pomen za mir in razvoj Poljske. Toda reakcionarni politiki si, v skrb za »ubogega Nemca«, ki se jim, kot pravijo, »dela krivca«, prizadevajo, da jih potolažijo ter so pripravljani, da jim vrnejo del ponovno pridobljenih poljskih ozemelj. Kako so ti gospodje hitro pozabili krivice, velike žrtev, pobiranja in mučenja ljudi ter velike materialne izgube, ki jih je prestal naš poljski narod. Toda ti politiki se motijo, če mislijo, da je mogoče menjati te meje, izvajevane z zmogovitim mečem junaške Rdeče armade, in poljskega vojaka, ki se je boril ramo ob ramo z Rdečo armado.

Napor, ki ga je zastavil poljski narod, da bi ponovno pridobila področja na zahodu naseljenih »gospodarsko dvignil v teku teh 18 mesecev, je ogromen. Na teh področjih je bila izvedena velika prelomnica, kakršne ni mogoče najti ne samo v zgodovini našega naroda, ampak tudi v zgodovini sveta sploh. Sirokopoteznost tega napora je mogoče oceniti samo, ako se upoštevajo težave pri preseljevanju in gospodarskem oživljanju. Naše državne oblasti, naše organizacije in našeljni sami so se morali boriti s pomanjkljivimi prevoznimi sredstvi, s pomanjkljivo prehrano, s pomanjkanjem orodja in drugimi potrebami ter končno s pomanjkanjem strokovnjakov v industrijski proizvodnji.

Glejte dosedanje rezultate dela pri preseljevanju in gospodarskem oživljanju v zahodnih poljskih deželah:

Preselili smo 4.000.000 Poljakov, preselili jih bomo pa še 2.000.000. Prilekli smo s porazdeljevanjem 600.000 kmetov na 5.000.000 poljedelcev. Organizirali smo svete v vovodstvih, okrožjih, mestih in vaseh. Osnovali smo več kot 4000 poljskih šol, 5 višjih šol, 1000 jasl in 150 otroških domov.

Izgradili bomo industrijo in rudni-

ke, ker smatramo, da sta odvisni veličina in moč naše domovine od razvoja teh gospodarskih panog. Povišati nameravamo proizvodnjo premoga za 50 odstotkov, da bomo leta 1947 dosegli količino 19.000.000 ton. Povečati nameravamo proizvodnjo sladkorja tako, da bomo dali v letu 1947 150.000 ton.

Kdor je obiskal zahodna področja Poljske, mora priznati, da so postala tamkajšnja mesta Wrocław, Gdansk, Szczecin in dr. — poljska, da so Slezija, Pomorjanska, lubuska dežela in Mazurje že gospodarsko oživele in se dobro asimilirale. Ljudstvo v teh pokrajinah govori in prepeva poljsko.

Najvišji naši državniki, kot predsednik Narodnega sveta Bierut, podpredsednik vlade Gomulka in drugi so kot izraz težen celokupnega naroda ostali trdni pri tem, da so meje Poljske na Odri in Nisi dokončne in nedotakljive, da so zahodna področja ob Odri, Nisi in na Baltiku poljska danes in da bodo poljska tudi vedno ostala.

Potsdamski sporazum glede vprašanja poljskih zahodnih mej je bil sprejet soglasno. Kje je torej iskal vzroka za to spreminjanje fronte pri nekaterih anglosaksonskih politikih? Vzroke te sovražne kampanje nasproti najosnovnejšim interesom Poljske je osvetlil generalisim Stalin v svojem odgovoru na Churchillov govor, ki ga je imel marca t. l. Jasn je, da gospod Churchill ni zadovoljen s spremembo smeri poljske zunanje politike, da ni zadovoljen, ker živi Poljska v zavezništvu in prijateljstvu z narodi Sovjetske zveze, ker je odstranila prejšnje spore in nesoglasja. Reakcionarni politiki bi želeli, kakor do sedaj, da bi obstajala med Poljsko in Sovjetsko zvezo sovražna razmerja, ker bi tako stanje zanje odpiralo možnost, da nastopijo v vlogi razsodnikov in da tako uresničijo svojo mračno reakcionarno politiko. Na ta način bi želeli narediti iz Poljske orodje za imperialistične obračune v areni mednarodne politike.

Todaj mi hočemo biti suverena država, ne pa igračka v angleških rokah! Slovanski narodi ljubijo mir, želijo mir, toda ne za ceno razbitja enotnosti slovanskih narodov.

Bratje Slovani! Naš podpredsednik vlade Gomulka je v enem izmed svojih govorov rekel, da je pogoj trdnega mira v prvi vrsti duhovna prevzgoja Nemčije s pomočjo dolgoletnega vzgojnega dela celega pokolenja pod pogoji okupacije, v drugi vrsti pa likvidacija oboroženega potenciala Nemčije.

Za nas Poljake je vprašanje bodoče Nemčije vprašanje ne samo naše neodvisnosti, ampak tudi našega fizičnega obstoja. Do sedaj se niso uničene one sile, ki so pahnile človeštvo v vojno. Ne smemo pozabiti, da predstavlja Nemčija prav tako skrb, kakor jo predstavlja neučena reakcija, ki si prizadeva, da naredi iz Nemčije orožnika svojih interesov.

Zadnja vojna je pokazala, da so Nemci skupna nevarnost za vse slovanske narode.

Kaj nas družijo na političnem polju? Družijo nas prav ta skupna nevarnost s strani Nemčije, družijo nas skupna borba za trajno ljudsko demokracijo, za končno uničenje mračnih sil fašistične reakcije, ki hoče pahniti človeštvo v brezno tretje svetovne vojne. Družijo nas tradicija skupne borbe za politično svobodo in gospodarsko svobodo delovnega ljudstva, in končno nas družijo bratstvo v orožju in skupno prelita kri proti skupnemu sovražniku — fašizmu, ter izkušnje, pridobljene v tej borbi.

Te izkušnje nam nalagajo kot nujnost sodelovanje na vseh področjih življenja, političnega, gospodarskega in kulturnega, to pa v duhu medsebojnega zaupanja in prijateljstva vseh slo-

»Bratje Slovani!

Bolgarski narod, ki je združil svoje demokratske sile pod zastavo Domovinske fronte vsled slavnih zmoglov sovjetske armade in delovanja osvobodilnega jugoslovanskega gibanja, je končno lahko zlomil, čeprav v zadnjem obdobju gigantskega boja proti nemškemu okupatorju, okove fašizma in sramotnega sodelovanja s sovražniki Slovanstva in vzela tako usodo dežele v svoje roke.

Vlada Domovinske fronte, ki je bila sestavljena v noči na 9. september 1944, je takoj zastavila vse moralne, politične in materialne sile Bolgarije v veliki osvobodilni vojni Slovanov in vsega svobodoljubnega človeštva proti Hitlerjevski Nemčiji in je tako prispevala h končnemu porazu stoletnega sovražnika Slovanstva.

Naš narod se dejansko ni nikoli mogel pomiriti s pronemško politiko, ki so mu jo vsilili, in z osvajalno velkobolgarsko politiko monarhizma v naši deželi, ki je služila ciljem nemškega imperializma. Znan je boj Dimitra Blagoeva in Aleksandra Stambuliškega proti tej za Bolgarijo pogubonosni politiki.

Znano je, da so se solidarizirali bolgarski delavci in kmetje jeseni l. 1918 z ruskimi delavci in kmeti, ki so obrnili bajonete proti krivcem in separtijam. 2000 upornikov so ustrelili takrat v bližini Sofije. Znano je tudi, da je izbruhnila prva množična oborožena vstaja proti prodirajočemu fašizmu l. 1923. To bolgarsko vstajo pa so krvavo zadušili; na tisoče delavcev, kmetov in nameštencev ter inteligentov so postrelili, pobesili in pobili. Ta vstaja pa je doživela neuspeh zaradi nezadostne enotnosti demokracijskih ljudskih sil. Vendar pa to ni bilo povsem zaman. Vstaja je povzročila globok prepad med ljudstvom in fašizmom, katerega niso mogli odstraniti fašisti v naši deželi dve desetletji. Ta vstaja je položila graniten temelj demokracijski enotnosti ljudstva v naši deželi. Boj ljudstva proti fašizmu se nadaljuje. Ta boj ni prenehal niti za trenutek v prihodnjih letih mračne in krvave fašistične diktature. Število ljudskih žrtv se je stalno povečevalo. Kolikor večje in dragocenejše pa so bile žrtve, s toliko večjo energijo so se borili naši delavci, kmetje in inteligence proti fašizmu. Ta neprestani boj proti fašizmu v dveh desetletjih je omogočil ljudskemu odporniškemu gibanju, da se je široko razvil med leti 1941 in 1944 in se je lahko borilo proti pronemški in anti-slovanski politiki bivših fašističnih voditeljev.

Razume se, da je to odporniško gibanje v naši deželi, zlasti kar se tiče partizanskega bojevanja, tako po razsežnosti, kakor po globini, precej zaostalo za osvobodilnim gibanjem v sosedni bratski Jugoslaviji. Ni pa nobenega dvoma, da je imelo to gibanje globoko narodni značaj, da je predstavljalo silo, ki je stalno rasla, tako, da je končno onemogočila kralju Borisu in njegovim dvorskim klikam, da bi zapletla bolgarsko vojsko v aktivne operacije proti armadam zavezniških narodov.

vanskih držav. Ta težnja je že dobila svoj izraz v pogodbah o prijateljstvu, ki so bile sklenjene med Poljsko in Sovjetsko zvezo in med nami ter Jugoslavijo. Naša vlada se je obrnila na Češkoslovaško s predlogom, da se čimprej sklene in podpiše podobna pogodba.

Poljske meje na Odri in Nisi so v interesu ne samo poljskega naroda, ampak so istočasno neizogiben predpogoj za ohranitev svetovnega mira. In to ne samo zaradi tega, ker se z odvzetjem industrijskega predela Slezije znatno slabi vojni potencial Nemčije, ampak predvsem zaradi tega, ker to predstavlja z zgodovinskega in gospodarsko-političnega stališča najpravičnejšo in najnaravnijejšo ureditev teritorialnih odnosov v Sred. Evropi.»

Govor predsednika bolgarske delegacije Vika Červenčkova

Enote bolgarske armade so zares izvrševale sramotno orožniško službo v Jugoslaviji kot okupacijske enote in ni dvoma, da so povzročile škodo in ovirale narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije v njenem junaškem boju. Toda dejstvo je, da se bolgarska armada kot enota ni udeležila boja proti zaveznikom. Dejstvo, da niso ustanovili v Bolgariji kljub prizadevanju fašističnih voditeljev in njihovih agentov nikakega oddelka, ki bi sličili Francovi plavi diviziji ali italijanskim črnim strajcam, ki bi sodelovali v vojni proti sovjetski armadi. To ni slučajno. To je ravno posledica odporniškega gibanja v deželi proti fašizmu in nemškemu osvajalcem, posledica gibanja, ki se je stalno jažalo. To je zaslug našega naroda, ki jo ima do svobodoljubnih narodov. To je njegov prispevek k skupnemu boju slovanskih in drugih svobodoljubnih narodov proti skupnemu sovražniku. Ta prispevek se je pozneje pokazal tudi. Tako, da je naš narod, ki je imel svojo oporo v silajni zmgi Rdeče armade, izvedel 9. septembra l. 1944 oboroženo vstajo, vrge fašistično diktaturo iz oblasti, razgalil gnezdo nemških agentov in vzela oblast v svoje roke. Zaradi tega je naša vojska takoj po 9. septembru 1944 pričela sodelovati pod vodstvom sovjetske armade in ob sodelovanju z jugoslovansko narodno-osvobodilno armado v vojni zavezniških narodov za končni poraz Hitlerjeve Nemčije.

Seveda bi bila Hitlerjeva Nemčija porazena v tej vojni tudi brez sodelovanja naše armade, toda napori neke armade od 450.000 vojakov in naroda 7 milijonov, čeprav v zadnjem trenutku, vendarle niso nepomembni za to vojno, za rok, v katerem je bilo mogoče izvajevati zmago, in za število žrtv. Dejstvo, da je dala naša armada v obeh fazah naše domovinske vojne proti Hitlerjevi Nemčiji 32.000 mrtvih in ranjenih in je pomagala pri osvoboditvi Balkana izpod nemških razbojnikov, je pripomoglo, da je s svojo krvjo oprala sramoto, ki so ji jo pripravili njeni bivši fašistični voditelji.

Ko je naš narod raztrgal okove fašizma in se združil v Domovinski fronti, se ni pred ničemer ustavil, ker je želel čim več prispevati k pravičnemu in trajnemu miru in demokraciji. Mislim, da lahko pogleda naš narod danes s tega visokega govorniškega odra vedrega čela v oči svojih slovanskih bratov in jim položi račun o tem, kaj je storil v boju proti Hitlerjevi Nemčiji. Lahko pa jih tudi prepriča, da iz dneva v dan vse bolj utrjuje demokracijsko enotnost v Domovinski fronti in da tako povečuje iz dneva v dan sorazmerno s svojimi silami svoj prispevek v boju za povečanje zmage nad stoletnimi sovražniki Slovanstva, v boju za pravičen in trajen mir ter demokracijo.

Domovinska fronta, ki je bila ustanovljena na iniciativu Georgija Dimitrova, pomeni glavni prispevek našega naroda v boju za mir in demokracijo na Balkanu in v Evropi. Domovinska fronta je zveza bolgarskih delavcev, kmetov in ljudske inteligence, ki ima namen, popolnoma in za vedno uničiti fašizem na vseh področjih. Ustavili so jo zato, da bi vzpostavili ljudsko oblast, ki naj čuva slovansko solidarnost, predvsem pa večno prijateljstvo z velikim ruskim narodom — našim dvakratnim osvoboditeljem. Domovinska fronta predstavlja demokracijsko enotnost ljudstva.

Toda naš narod, kakor tudi vsi slovanski narodi, razume, da ni zadosti dobiti vojno, kakor je to rekel Stalin, ampak je treba dobiti tudi mir, t. j., da bi imeli narodi možnost živeti v sigurnem, trajnem in pravičnem miru. Ni dovolj premagati fašizem in nemške agente, ampak je treba odstraniti vsako možnost, da bi se ponovila v naši deželi — v Bolgariji, protislovanska politika, ki je prinesla našemu narodu samo katastrofo in nesreče. Naš narod se je z lastno izkušnjo prepričal, da je zato najboljšo sredstvo popolnoma uničiti ostanke fašizma in izvajati dosledno demokratizacijo političnega, socialnega, gospodarskega in kulturnega življenja naroda, pri čemer mu je treba pomagati in ga utrjevati, da bo postal gospodar svoje usode.

Najvažnejši in neobhodno potrebni pogoj v tem pogledu pa je demokracijska enotnost. Zato izvaja vlada Domovinske fronte ob sodelovanju ogromne večine naroda trdno politiko demokratizacije naše dežele.

V naši deželi so brezobzirno in neusmiljeno kaznovali vse krivce, ki so posegli na Bolgarijo v vojno ob strani Hitlerjevih osvajalcev. Kaznovali so jih tako, da se niti njihovi pravniki ne bodo nikoli več drznili niti pomisliti na to, da bi vrgli Bolgarijo v voz nemškega imperializma. Vlada Domovinske fronte je popolnoma odstranila stari vojaško policijski aparat nasilja. Ona izvaja demokratizacijo narodnega življenja na vseh področjih v duhu deklaracije v Jalti, o čemer priča vrsta zakonov, ki jih je sprejela Narodno sobranje, o čemer pa priča tudi načrt Ustave naše Ljudske republike, ki ga bo proučilo in izglasovalo Veliko narodno sobranje.

Demokracijska ureditev v Bolgariji po 9. septembru 1944 traja ravno iz težišče, da se uniči vsaka možnost novega fašizma, vsaka možnost nove napadalnosti in novih zločinov proti slovanskim in ostalim narodom.

Dovolite mi, da opozorim s tega zgodovinskega mesta povsem na kratko na globoko miroljubno bistvo naše domovinsko-frontovske ljudske demokracije in kajšne so njene značilnosti.

Naša demokracija ni sovjetska demokracija. Sovjetska demokracija ne pozna razredov, ker je skrajšo dosledna demokracija. Naša demokracija pa tudi ne more biti stara buržuazna in predvojna demokracija. Naša domovinsko-frontovska demokracija se razlikuje od stare

buržuazne demokracije po tem, ker je izraz ljudske volje in izraz vodeče vloge ogromne večine ljudstva, obenem pa predstavlja tudi zvezo delavcev, kmetov in ljudske inteligence.

V naši domovinsko-frontovski demokraciji je odločilni čimtelj delovna večina ljudstva, kakor je rekel Georgij Dimitrov, ljudje, ki koristijo družbi s svojim delom, ne pa predstavniki spekulantskega velekapitla ali pa mali del politično in moralno gnile visoke družbe, ki je padla pod vpliv buržuazije.

Paraziški in spekulantski velekapital ni več na oblasti v naši državi in ga bodo likvidirali. V državni upravi pa sodelujejo vedno širši sloji ljudstva. To je glavno obeležje naše demokracije.

Ali ni to pomembni prispevek k utrjevanju miru in demokracijskega razvoja na Balkanu, prispevek, ki odstranjuje in uničuje one sile, ki so vedno povzročale nemire, izživale bratomorne vojne in služile ciljem nemškega imperializma? Ali ni pomembni prispevek k utrjevanju miru in demokracijskemu razvoju na Balkanu, dejstvo, da ima narod usodo dežele v svojih rokah in tako ne bo nikoli več deloval proti svojim življenjskim interesom in življenjskim interesom drugih slovanskih in svobodoljubnih narodov? Ali ni prispevek v boju za trajen mir in demokracijsko dvig človeštva dejstvo, da ustvarjata Domovinska fronta in njena vlada vse politične, ustavne, gospodarske, materialne in kulturne garancije za razvoj dežele in bolgarskega naroda na poti napredka, demokracije, prijateljstva in sodelovanja delavcev, kmetov in ljudske inteligence brez notranjih pretresov in kriz? Ali ne pomeni prispevek k miru politika večnega prijateljstva z velikim ruskim narodom, politika prinstnega združevanja z jugoslovanskimi narodi in drugimi slovanskimi narodi, politika miru in sodelovanja z vsemi velikimi in malimi svobodoljubnimi narodi — politika, ki je značilna za našo domovinsko-frontovsko demokracijo? Naša domovinsko-frontovska demokracija dela vse, da bi odstranila vsako možnost nove pojave veliko-bolgarske šovinistične politike. Domovinsko-frontovska demokracija ne dopušta možnosti, da bi se povrnila sramotna monarhistična preteklost, fašizem, in bi postal naš narod ponovno orodje vojnih avantur in napadalnosti. Domovinsko-frontovska demokracija je naša bolgarska demokracija, ki odgovarja zgodovinskimi in nacionalnim posebnostim našega naroda, t. j. naša svobodna, neodvisna in suverena bolgarska država, ki neče tako plešati, kakor igrajo razni kapitalistični koncerni in trusti, ki bi jo radi, kakor je rekel Georgij Dimitrov, politično in gospodarsko zasvojili. Naša domovinsko-frontovska demokracija je, kakor je spet rekel Georgij Dimitrov, čimtelj slovanske enotnosti in bratstva proti vsakemu mogočemu napadu, ona je zdravi element miru in demokracije na Balkanu in v Evropi.

Taka je naša domovinsko-frontovska demokracija.

Volitve v Veliko narodno sobranje 24. oktobra t. l. so pokazale, da je ogromna večina našega naroda za Domovinsko fronto, da je Domovinska fronta edina, ki vodi usodo Bolgarije, da ni druge sile v deželi, ki bi lahko vodila v interesu ljudstva to usodo in končno, da je domovinsko-frontovska vlada prava, demokracijska in reprezentativna vlada.

Čudno je, da so kljub tem dejstvom na Zapadu še vedno ljudje, ki odkreajo Bolgariji pravico sobojovništva, ki ne priznavajo njene demokracijske vlade in ne prispevajo k temu, da bi zavladal v njej čimprej pravični in dostojni mir. Toda mi smo globoko prepričani, da bosta zmogala zdravi razum in pravica in da bo kronana miroljubna stvar nove Bolgarije, kateri so nudile Sovjetske zveze, vse slovanske dežele in precejšnje število drugih demokracijskih držav iskreno podporo, s priznanjem tudi od strani velikih in malih demokracijskih držav. Za to iskreno podporo se bom s tega govorniškega odra še enkrat zahvalil v imenu bolgarskega naroda.

Ni dvoma, da pomeni domovinsko-frontovska Bolgarija velik prispevek k skupnemu boju za trajen mir in demokracijski napredek na Balkanu in v Evropi.

Bratje Slovani! Novo slovansko gibanje nastaja na temelju popolne nacionalne neodvisnosti in državne suverenosti slovanskih narodov. V njem so vsi slovanski narodi enaki in suvereni. Slovani se ne združujejo za to, da bi osvajali tuje dežele ampak za to, da bi branili svojo zemljo, svojo nacionalno neodvisnost in svobodo ter bi si zajamčili mir in sigurnost. Zato lahko mirno trdimo, da brez slovanske enotnosti ne more biti dosjetrajnega in pravičnega miru na svetu; vsakdo, ki je proti slovanski enotnosti, je proti miru in ljudski k novi vojni.

Slovanski narodi so mladi narodi in reči moramo, da bodo šele sedaj povedali svojo besedo v zgodovini človeštva.

Srečen sem in ponosen, ker lahko kot predstavnik mlade Ljudske republike Bolgarije izjavim, da se ne bomo mi Bolgari, združeni v Domovinski fronti, ničesar strašili in pred ničemer ustavljali in da bomo še energičnejše gradili našo ljudsko demokracijo, bratsko sodelovanje z vsemi slovanskimi narodi, predvsem pa z velikim ruskim narodom — našim osvoboditeljem, z namenom utrjevanja temeljev miru, demokracije in napredka v naši deželi, na Balkanu in na vsem svetu.

Naj živi slovanska solidarnost, velika sila miru in demokracije! Naj živi Sovjetska zveza in njen genialni voditelj — naš generalisim Stalin!

Referat dr. Stevana Jakovljeviča

Nadaljevanje z 2. strani.

šivo srbskega naroda — borbe proti turškemu zavojevalcem in zatiranec, proti vsem zatiranec na splošno. Njo je odkril in zapisal Vuk Karadžić v dobi njegove največje procvita. Junaška borba srbskega naroda je našla v narodni epiki svoj najvišji umetniški izraz. V njej so našli svoj umetniški izraz tudi običajni ljudski občutni ljubezni do svobode, pravičnosti, resnice. Srbska narodna epika stopa v svetovno književnost vzporedno z največjimi ustvaritvami človeškega genija, vzporedno s takimi deli kot »Iljadec» ...

Če je govora o narodni umetnosti, potem je treba posebej poudariti makedonsko glasbeno folkloro. Makedonski narodni napevi so zelo zanimivi in pestri in dosegajo čisto velika umetniška raven. Služijo kot podlaga za ustvarjanje makedonske narodne glasbene umetnosti.

Čeprav so jugoslovanski narodi živeli pod zelo težkimi pogoji in čeprav niti zdaleka niso imeli možnosti, da bi v kulturnem ustvarjanju razvili svoje sposobnosti, so vendar dali znanosti celo vrsto velikih imen. Tudi tu se je, kakor v književnosti in umetnosti manifestiral ustvarjalni genij jugoslovanskih narodov. Jugoslovanski znanstveniki so morali čisto zapustiti svoje domovino, da bi v drugih državah nadaljevali s svojim raziskovalnim in znanstvenim delom. Omenili smo že par znanstvenikov, ki so v XVII., XVII. in XVIII. stoletju pridobili zasluge za napredek znanosti. Iz XIX. stoletja bomo omenili samo največja — Slovenca Josipa Štefana, fizika, ki je sestavil zakon o zračni energiji in se po

njem imenuje Stefanov zakon. Stefanov zakon je bil neposredna vzpodbuda današnje teorije kvantuma, ki je ena največjih pridobitev tega stol. Tudi Srb Nikola Tesla je velik izumitelj na področju elektrotehnike. On je ustanovitelj novega poglavja v znanosti: visoko frekvenčne struje visoke napetosti in znanosti znane z imenom Tesline struje. Njegova dela služijo kot podlaga vse sodobne elektrotehnike. Služila so kot podlaga za razvoj radio-komunikacij in tele-komunikacij. Hrvat Ivan Ružička, inženir Noblove nagrade, je ustvaril podlago za proučevanje hormonov. Ružička je eden največjih živih kemikov na svetu. Dela matematika Mihaila Petroviča pomenijo zaključek matematičnih teorij velikih znanstvenikov XIX. stoletja. Njegova teorija številnih spektrov in načelo analogije disparatnih pojavov predstavljata novo etapo v matematiki. Milutin Milanković je s svojim delom o matematični teoriji klime nebeskih teles ustvaril novo znanost, matematično klima-položje, ki se predava po vseh univerzah. Pavle Salič je napravil skupno z gospo Curie enega največjih izumov novejšega časa. Ta izum se nanaša na razbijanje atomov. To je eden največjih izumov v zvezi z možnostjo izkoriščanja novih virov energije v bodočnosti.

Narodi Jugoslavije so je junaško borili polna štiri leta proti nemškimi in italijanskim fašističnim zavojevalcem. Borili so se za svojo svobodo in neodvisnost. To pomeni za svojo kulturo, za svoj nadaljnji napredek. S svojo borbo so znatno prispevali k zlomu fašističnega barbarstva in pa k temu, da lahko svobodoljubni narodi korakajo po poti

napredka in kulturnega razvoja. Samo po sebi je razumljivo, da je to tudi prispevek k svetovni kulturi. Toda poudariti je treba, da Jugoslovani niti tekom težke narodno osvobodilne borbe niso pozabili na kulturno delo. Tu se je izkazal kot netočen jas izrek, da med vojno muze molče. Jugoslovanski književniki in umetniki, jugoslovanski znanstveniki so dali svoje talente in znanje na razpolago svojemu narodu v njegovi težki borbi. Med narodno osvobodilno borbo je bilo ustvarjeno pri nas več umetniških del velike vrednosti. Velika so po svoji vsebini, po svojem borbenem znanost, po moči svojih izrazov. Sem spadajo majhna mojstrovina »Pesem o biografiji tovariša Titca Radovana Zogovića, pesmi starega pesnika-partizana Vladimira Nazorja, Maja Bora in drugih. Ta dela imajo širši pomen, ki presega meje Jugoslavije, ker na umetniški način izražajo neko višjo fazo osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov.

Z zmago svobodoljubnih narodov nad fašističnim mrakom in barbarstvom so stopili jugoslovanski narodi v novo razdobje svojega kulturnega razvoja. — V svoji novi državi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji imajo jugoslovanski narodi vse glavne, bistvene pogoje za razvoj svoje kulture, čeprav se bodo morali še mnogo boriti proti težavam, obnavljanje gospodarstva, ki ga je sovražnik razrušil in postavljače na vojnih pogoriščih mesta in vasi in prepričani smo, da bodo na področju kulturnega ustvarjanja pokazali svoje velike ustvarjalne sposobnosti in dali nove, mnogo večje prispevek k svetovni kulturi. — V diskusiji o tem referatu sta na popoldanskem delovnem sestanku govorila msgr. dr. Svetozar Rittig (Jugoslavija) in metropolit Kruticki Nikolaj (ZSSR).

Z okrepljenim držav. sektorjem je tudi delovnim privatnim lastnikom odprta pot v srečnejšo bodočnost

V večeršnjem članku »Z nacionalizacijo se je okreplil naš državni sektor...« smo podarili pomen zakona o nacionalizaciji...

V večeršnjem članku smo tudi navedli, kako je bilo naše ljudstvo izkoriščano od kapitalističnih kartelov in trustov...

Ce pravimo, da bomo z načrtnim gospodarstvom povečali blagostanje... mišlimo pri tem na vse delovno ljudstvo...

Rekli smo, da nam bo razširjeni državni sektor olajšal izvajanje načrtnega gospodarstva... Pri tem pa nikakor ne smemo pozabiti, da je za uspešno izvedbo načrta...

Iz tega, kar smo navedli, je jasno, da interes delovnih ljudi iz vrst privatnega sektorja ni v nasprotju z interesi državnega sektorja... Na prvem združenem kongresu, ki je bil pred nekaj tedni v Beogradu...

Naše delovno ljudstvo je pravilno razumelo ogromni pomen zakona o nacionalizaciji privatnih podjetij... Zato ta zakon pozdravljajo in se ga veselo osi, ki so bili v prejšnji Jugoslaviji izkoriščanci...

Govor šefa sovjetske delegacije Molotova o četah na tujih ozemljih

DELO GENERALNE SKUPŠČINE ZDRUŽENIH NARODOV

New York, 11. dec. Posebni dopisnik Tassa poroča: Šef sovjetske delegacije in Generalni skupščini organizacije ZN V. M. Molotov je imel 8. decembra v Generalni skupščini naslednji govor o četah na tujih ozemljih:

Sovjetski predlog in ameriške dopolnitve

Gospod predsednik! Gospodje delegati! Sedaj razpravljamo o vprašanju, načetem na pobudo sovjetske vlade... To je o vprašanju bivanja čet držav — članic Združenih narodov na ozemljih drugih držav...

Predložitev takih obvestil je velikega pomena za Varnostni svet in njegov komite vojaških štabov v trenutku, ko le ti izdelujejo načrt organizacije oboroženih sil, ki morajo biti podrejene Varnostnemu svetu zaradi ohranitve splošnega miru.

Predložitev takih obvestil se tiče predvsem velikih sil, kakršne so ZDA, Velika Britanija in Sovjetska zveza... Pa predlogu sovjetske vlade morajo vse države, predvsem pa velike sile predložiti poročilo o tistih oboroženih silah in vojaških oporiščih, ki jih še vedno vzdržujejo na ozemljih drugih držav...

Bivanje tujih čet na ozemlju te ali druge države — članice organizacije ZN, je mogoče, kakor je znano, izkoristiti za nedovoljeno izvajanje pritiska na notranje zadeve posameznih narodov... Te države obtožijo dovolj pogosto pritisk od znanj, zlasti kadar se naslanja na bivanje oboroženih sil na ozemljih tujih držav.

Dobro je znano, da se nekatere majhne države doslej niso mogle osvoboditi navzočnosti tujih čet, ki so zaslede njihovo ozemlje še v razdobju imperialističnih osvajanj v 19. stol. od koder se še danes nočejo umakniti. V drugih pri-

merih so se tuje čete pojavile na ozemljih nekaterih držav po prvi svetovni vojni; od tedaj dalje skušajo z vsemi sredstvi doseči, da bi ostale na tujih tleh. Končno stojimo tudi po drugi svetovni vojni pred podobnimi dejstvi. Čete nekaterih sil so se pojavile v državah, ki pripadajo organizaciji ZN in se nočejo iz teh držav umakniti. Ne moremo preiti preko takih primerov in to še toliko bolj, ker se vse to dogaja pred našimi očmi — kljub normalnim odnosom, ki bi morali obstajati med Združenimi narodi in v nasprotju s temeljnimi pravili, ki bi jih morale spoštovati vse vlade.

Ob predložitvi svojega predloga je sovjetska vlada izjavila, da je pripravljena predložiti popolna obvestila o svojih četah, ki bivajo na ozemljih drugih držav, članice organizacije ZN... Toda vse države niso sprejele mirno in nepristransko predloga sovjetske vlade. Razpravljanje o tem vprašanju je pokazalo, da je predstavnikom nekaterih držav takšna zahteva neprijetna. Očitno je, da se hočejo izogniti predložitvi teh podatkov. Samo na ta način je mogoče pojasniti, da so se pri razpravljanju o tako enostavnem vprašanju, ki ga je našla sovjetska vlada, pojavile takšne komplikacije.

Znano vam je, da je vlada ZDA stavila dva predloga v dopolnitev sovjetskega predloga. Prvi predlog predvideva, da bi predložili obvestila o četah, ki bivajo samo na ozemljih držav, članice organizacije ZN in pa na ozemljih bivših sovražnih držav. Sovjetska delegacija ni videla nobenega razloga za opravičilo take zahteve. Stvar je v tem, da so zavezniške čete, ki so okupirale ozemlja bivših sovražnih držav, nameščene tam v popolnem soglasju s pogodji premirja, ki so bili objavljeni in ki so vsem znani. Razen tega morajo te čete ostati na teh ozemljih same do sklenitve mirovnih pogojev; sklenitev mirovnih pogojev z večino teh držav je pa že zagotovljena v najbližji bodočnosti.

Kljub vsemu sovjetska delegacija ni nasprotovala tej ameriški zahtevi. Skušali smo odstraniti ovire za rešitev vprašanja o predložitvi obvestil o četah, ki bivajo na tujih ozemljih.

Nesprejemljiv predlog

Razen tega je vlada ZDA s pomočjo Velike Britanije predlagala predložitev obvestil o četah na domačih ozemljih. O tem vprašanju je govora v čl. 4-1 narčne resolucije. Sovjetska delegacija je skušala prepričati ameriške in britanske predstavnike o neumnosti tega predloga v omejeni resoluciji. Poudarila je, da bo to vprašanje rešeno v zvezi s predlogom o splošni omejitvi oboroževanja, o čemer sedaj razpravljajo. Istočasno bi tak dodatek v omejeni resoluciji samo zamočilo vprašanje čet, ki bivajo na tujih ozemljih. Sovjetska delegacija je predlagala, da ne bi mešali dvoje različnih vprašanj: vprašanje čet v inozemstvu in vprašanje čet doma. Toda z našim mišljenjem se niso strinjali.

Generalni skupščini je bila predložena resolucija, katere četrta točka predvideva, da morajo države — članice organizacije ZN, predložiti podatke o skupnem številnem stanju vojaštva v aktivni službi, vseeno kje je nameščeno v državi ali inozemstvu, vključno tudi polvojaške formacije.

Sovjetska delegacija smatra to točko iz naslednjih razlogov nesprejemljivo: Predlog o predložitvi obvestila o četah doma istočasno z obvestili o četah v inozemstvu odstranja pozornost od vprašanja, ki je bilo načeto pred Generalnim skupščinom. Ali je v našem interesu, da odračamo pozornost od vprašanja o četah, ki bivajo na tujih ozemljih? Zakaj komplikirati to vprašanje z dopolnilnimi predlogi, ki nas bodo ovirali pri reševanju vprašanja o četah na tujih ozemljih? Ako hočemo zvedeti resnico o položaju glede čet držav — članice organizacije ZN na tujih ozemljih, ne bi smeli ovirati predložitve takih obvestil, ne bi smeli otežkovati razjasnitve tega vprašanja z odvratanjem pozornosti na druga nič manj zamotana vprašanja.

Zato predlaga sovjetska delegacija, da bi člen 4-1 resolucije zbrisal. Tedaj bo resolucija vsebovala samo zahtevo o predložitvi obvestil o četah, nameščenih na tujih ozemljih. Ako bo organizacija ZN zagotovila predložitev teh obvestil brez nadaljnega odlaganja, bo to predstavljalo njen velik uspeh. Člen 4-1 resolucije je nesprejemljiv tudi iz drugih razlogov.

Ta člen predvideva samo predložitev obvestil glede omoštva, ne govori pa o predložitvi obvestil glede orožništva. Kajti znano je, da se ne vohajemo z golimi rokami. Zato je treba, ako hočemo dobiti resnično sliko oboroženih sil, zahtevati ne samo obvestilo o moštvu, ampak tudi o orožju — vključno kar je povsem razumljivo, vse vrste orožja.

Sovjetska delegacija se je izjavila proti členu 4. Toda ko je bil ta člen kljub vsemu sprejet, smo predlagali, da bi v njem omenili poleg moštva tudi orožništvo. Toda zaradi vztrajanja britanskega delegata G. Shaverossa in ameriškega delegata senatorja Connallyja, je bil ta predlog odklonjen.

Člen 4-1 je ostal tako formuliran, da govori samo o obvestilih o moštvu, do čim ne govori ničesar o orožju. Na ta način bodo dali, ako bo ta člen sprejet, podatki s tem v zvezi popačeno sliko o oboroženih silah, ker ne bodo govorili o orožju, atomskih bombah, raketskih bombah in podobnem. Vse to bo zamolčano. Ako bo sprejet tak sklep, bodo mnogi mislili, da je bilo zaradi tega ali drugega vzroka sklenjeno izogniti se predložitvi obvestil o dejanskem stanju oboroženih sil. Vprašajo nas lahko, zakaj skrivamo podatke o orožju, zakaj se izogibamo predložitvi teh obvestil, ako je že načeto vprašanje oboroženih sil znotraj vsake naših držav.

Na naša utemeljena vprašanja nismo dobili logičnih pojasnil. Naš predlog o predložitvi obvestil o moštju in orožju, s katero to moštvo razpolaga, ni bil dan na glasovanje v komiteju št. 1. Zahteva ameriškega in britanskega delegata, da se o sovjetskem predlogu ne bo glasovalo, je dobila 24 glasov. Proti tej zahtevi je glasovalo 18 delegacij, 10 predstavnikov pa se je glasovanja vzdražalo. Tako je dobila ta ameriško-britanska zahteva večino glasov, ki pa dejansko ne predstavljata niti polovice članov organizacije ZN. Zaradi odklonitve sovjetskega predloga je ostala točka 4. enostranska. Na podlagi te točke ne bomo dobili prave slike o oboroženih silah.

To je razlog zakaj se je sovjetska delegacija izjavila proti sprejemu te točke. Razpravljamo o važnem političnem vprašanju. Na pravilni rešitvi tega vprašanja so zainteresirani vsi narodi, ki teže za krepkim mirom in prijateljskimi odnosi med vsemi mirnoljubnimi državami.

Govor monsijnora dr. S. Rittiga na Slovanskem kongresu

Na zasedanju Slovanskega kongresa je v diskusiji v zvezi s temo: »Prispevek slovanskih narodov k svetovni kulturi« spregovoril msgr. dr. Svetozar Rittig (Jugoslavija). V svojem govoru je med drugim rekel:

»Slovanska kultura, to se pravi, slovanska zgodovina, ima svoje korenine v naših jugoslovanskih deželah. To je ono, kar daje temu malemu slovanskemu ljudstvu, vsem našim jugoslovanskim narodom, vrednost v očeh drugih slovanskih narodov, kot so to veliki ruski narod, poljski narod in češki narod. Mi nismo več malo jugoslovansko ljudstvo, mi nismo več mali narod, ker smo član ogromnih, velikih prostorov naše celokupne slovanske družine, ta prostor pa zavzema polovico Evrope, tretjino Azije in četrtino vse zemeljske krogle ter zemeljske celine. (Ploskanje.)

Zbrani tukaj, na tem svečanem zborovanju, izpovedujemo, da se temu bratstvu ne bomo nikoli odrekli. Zgodovina in nesreče so nas naučile: »Gola nesreča — najboljša šola.« Morda je treba reči tudi to, da se zlasti mi, južni Slovani, nikoli ne bomo odrekli, niti izločili iz družine slovanskih narodov, ker smo izkusili okrutnost ne-katerih naših sosedov in njihovo gesto »Divide et impera«. Mi se ne bomo iz-

Poročilo redakcijske komisije o delu tretjega dne Slovanskega kongresa v Beogradu

Beograd, 11. dec. (Tanjug.) Redakcijska komisija Slovanskega kongresa je izdala 10. decembra naslednje poročilo: Danes so nadaljevali na Slovanskem kongresu pod predsedstvom akademika Zdeneka Nejedlija z razpravo o referatu »Prispevek slovanskih narodov k svetovni kulturi«.

Prvi je dobil besedo predstavnik poljske akademije M. Miłailowicz. Nato sta govorila predstavnik Čkoslovske Zdenek Nejedly in predstavnik akademije Todor Pavlov.

Nato je pričela razprava o referatu. Pri razpravah so sodelovali rektor leninograjskega vseučilišča Voznesenski, predsednik srbske Akademije znanosti dr. Aleksander Belić, član čkoslovskega parlamenta Marija Švernova in predsednik krakovskega vseučilišča Kazimir Iwarski.

Pozdravne govore v imenu slovanskih

ločili, ker živi v nas živa vera, da je slovanska demokracija, ki spaja slovanske narode v eno družino, nauk, ki pravi: »Ne delaj drugemu tega, kar si ne želiš, da kdo tebi stori.«

Bratje in tovariši! Kakšno bogastvo čustev občutimo, kako vse valovi v nas, kakšna mogočna veličastna čustva občuti naša duša! Kako velike besede je izrekel naš maršal Tito! Besede plemenitosti in sprave: Mi prinašamo spravo, zahtevamo pravico, zahtevamo jo za sebe in za vse narode; hočemo spravo med belo in rumeno raso; hočemo spravo med belo in črno raso. To še posebej govorim na naslov Anglosakoncev: hočemo spravo in največje pomirjenje med Vzhodom in Zahodom, s katerim smo bili do večraj zavezniki in kateremu ne želimo biti nikdar nasprotniki — niti ne v našo, niti ne v njihovo nesrečo, predvsem pa ne na nesrečo vsega človeštva.

Zavedamo se velikega trenutka in velikega klika, da bo oni narod ostal v zgodovini človeštva največji in najslavnejši, ki prinaša človeštvu trden in stalen mir — in jaz upam, da bo to slovansko ljudstvo, da bo to družina slovanskih narodov.

Svoj govor je msgr. Rittig zaključil z vzklikom generalisimu Stalinu in maršalu Titu.

žena je imela narodna umetnica Beloruske SSR Larisa Aleksandrovskaja, nato pa sta govorila avstralski delegat Ivan Kosović in delegat Nove Zelandije Filip Sunde.

11. decembra bodo nadaljevali na peti seji, ki bo ob 9 dopoldne, z razpravo o drugih vprašanjih iz referata akademika Grekova.

DRUŠTVO ZA KULTURNO SODELOVANJE JUGOSLAVIJE Z ZSSR

v Ljubljani priredi 13. t. m. ob 6. uri zvečer v Frančiškanski dvorani aktualno predavanje pod naslovom

»DELAVEC V SOVJETSKI ZVEZI«

PREDAVAL BO MINISTER ZA DELO TOV. TOMO BREJC.

BRZOJAVKA ZLATKA BALOKOVIČA MARŠALU TITU OB ODHODU IZ NAŠE DRŽAVE

Ljubljana, 11. dec. Ob odhodu iz naše države je slavni vojnik Zlatko Baloković poslal maršalu Titu naslednjo brzojavko:

»Zapuščava Jugoslavijo s srcem, polnim ljubezni in hvalečnosti do Vas in do vseh narodov Jugoslavije. Vse, kar sva doživljala velikega in plemenitega med svojim bivanjem v Jugoslaviji, je v veliki meri obogatilo najino življenjsko izkušnjo. Videla sva ustvarjalni genij jugoslovanskih narodov, nerazdružljivo povezanih z bratsko ljubeznijo.

Videla sva jugoslovanske narode, polne zaupanja, vere in sreče, ko morejo naposled uživati plodove svoje dokončne zmage, za katero je toliko ljudi žrtvovalo svoja življenja.

Prepričanje, da Vas ljudstvo nosi v svojem srcu, Vas mora napolnjevati z brezejno radostjo. Ogromen vtis je napravila nama ljubezen, spoštovanje in občudovanje bolgarskega in albanskega naroda do Vaše osebnosti. Noben borec za svobodo in ljudske pravice ne uživa večjega priznanja.

V trenutku, ko zapuščava Jugoslavijo, nama dovolite, dragi tovariš maršal, da Vam še enkrat izraziva svojo globoko in prisrčno hvalečnost za vsu toplino Vašega gostoljubja in za brezštevne dokaze Vašega prijateljstva in pažnje, ki ste jih nama izkazovali. Smatrala bova za svoj svetli privilegij, da bova pred vsem svetom tolačila resnico o novi demokratični Jugoslaviji.

Sekretar KP JK tov. Babič o razgovorih med podsekretarjem KPI in našimi voditelji

Trst, 11. dec. Dopisnik Tanjuga poroča: V zvezi z obiskom namestnika glavnega sekretarja Komunistične partije Italije Luigi Longa v Ljubljani objavljata »Primorski dnevnik« in »Il Lavoratore« intervju s sekretarjem Komunistične partije Julijske krajine Brankom Babičem. V intervjuju je tov. Babič izjavil, da je prisostvoval v Ljubljani razgovorom med tov. Longom in med tamkajšnjimi voditelji, in je poudaril, da so razgovori po-

tekali v prirčnem in sporazumnem ozračju. Razgovori so se tikali sodelovanja demokratičnih sil obeh dežel v borbi proti imperializmu, ki hoče izkoristiti nerešene probleme med Jugoslavijo in Italijo v svoje protidemokratske namene. V okviru teh razgovorov so dognali, da Trst predstavlja eno izmed osnovnih točk in most, ki drži jugoslovanske narode z italijanskim narodom v borbi za demokracijo.

Angloameriška kultura

Kako »rešuje« Zavezniška vojaška uprava problem šolstva

Angloameriški okupatorji prirejajo v šoli v Devinu razne zabave, združene s plesom, medtem ko se morajo otroci stiskati v baraki, ki nima šolskih klopi in morajo pisati na kolenih. Tako ZVU »rešuje« vprašanje šolstva; vendar pa nobeno izmikanje ne more prikriti dejstva, da pri tem zasleduje določene politične cilje. Demokratično in antifašistično ljudstvo najostreje protestira proti takemu kolonialnemu sistemu reševanja kulturnih vprašanj in zahteva, da samo odloča o vzgoji svojih otrok.

Solsko poslopje v Devinu, ki ga je okupirala angloameriška vojska

Baraka, ki nadomešča šolo

Lepo uspela kulturna prireditev v št. Jakobu v Rožu

Nedavno je bila v telovadnici ljudske šole v št. Jakobu po precejšnjem odmoru spet kulturno-prosvetna prireditev. Zanimanje ljudstva je bilo ogromno in navzočih je bilo okrog 800 ljudi. Prireditev je otvoril tajnik SPD »Svoboda« tov. Stornik Joža, ki je pozdravil vse navzoče.

Sledil je pester spored. Pevske točke dekliškega pevskega zbora šentjakobskih mladink so nudile resničen umetniški užitek in narodne pesmi je občinstvo poslušalo s tihim občudovanjem. Mladi glasovi so mehki in z uspehim nastopom je bil bogato po-

plačan trud pevskega vodje tov. Nageleta Toneta. Vendar je presenetilo, da na sporedu ni bilo niti ene pesmi, ki bi se spominjala tistih, ki so nam omogočili, da lahko danes v št. Jakobu v Rožu poslušamo našo narodno pesem.

Sledila je igrica šentpeterske igralске skupine. Mladinke iz št. Petra so pokazale lep napredek tudi v dobri izgovorjavi književne slovenščine. Dobra stran igre je bila tudi povezava najmlajših — pionirjev, ki so sodelovali s pesmicami. Igra je imela naslov »Iz ljubljani raj«.

Pionirska skupina iz št. Jakoba v Rožu.

Komunisti — organizatorji obnove Dnjeprogosa

(Nadaljevanje in konec.)

Inženir komunist Orel je predložil metodo zapiranja odprtina na dnu, izvršanih v jezcu za odtok vode. Hermetično zapreti velikanske odprtine, v katerih buči pod gigantskim pritiskom dnjeprovske voda, je zelo težek tehnični problem. V natečaju, ki je bil prirejen nalašč za rešitev tega problema, je zavzel inženir Orel prvo mesto. Metoda komunističnega inženirja je bila uporabljena pri graditvi.

Komunisti monterji so se med vojno v najtežjih pogojih naučili montirati agregate na prostem, v mrazu in slabem vremenu so montirali najbolj zapletene naprave, odpeljane iz ogroženih krajev, montirali so jih v času, ko so zidove tovarniških poslopjij šele gradili. Tu, na Dnjeprostroju, čas tudi ne čaka. Nad strojno dvorano še ni bilo strehe, monterji pa so že začeli montirati rotor. — Velikanska plohta iz debelega platna, razprostrta nad dvorano, jim je nadomestovala streho in sence. Montiranje 500 tonskega rotorja, pri katerem se meri točnost z deli milimetra, je zahtevalo v takih pogojih posebno napeto pozornost in natančnost, povečano odgovor-

nost vsakega delavca. Monterji komunisti so prevzeli to odgovornost.

Na važnih, odločujočih sektorjih tu, na Dnjeprostroju, lahko vidiš in čutiš vodilno vlogo komunistov pri graditvi, njihovo skrb, veliko državno odgovornost pred deželo.

Sedaj kipi na Dnjeprostroju delo pred začetkom obratovanja. Po načrtu bo začela prva turbina Dnjeprogosa dati tovarnam tok v decembru. Za prvim agregatom z 72.000 kW bosta začela privedno leto v poletju obratovati še dva taka agregata, proti koncu petletke pa bo obratovalo vseh devet hidroturbin.

Prilagodno pomlad bodo za vedno izginili dnjeprovskega praga in odprla se bo splošna plojba od gornjega Dnjepra do Crnega morja. Samo Dnjeprogos bo dal več električne energije, kakor so jo proizvajale vse elektrarne v Rusiji pred revolucijo. Obnovitelji Dnjeprogosa poznajo gigantске naloge, ki jih je postavila pred nje naša dežela.

S ponosom gledajo graditelji na ukročeno reko — na sadove svojega napor-

nega dela, toda občutku zaslužnega ponosa se pridružuje močan občutek zaskrbljenosti. Dnjeprostrojevci so še vedno dolžniki dežele. Delo na obnovi hidroelektrarne za enkrat še zaostaja za grafikonom. Sedaj je vse odvisno od graditeljev samih, od njihove volje in organiziranosti. Uspeh graditve bo v veliki meri odvisen od tega, kako bo znala partijska organizacija stopiti na čelo novega proizvodnega poleta graditeljev.

Zato je povsem razumljiva skrb komunistov dnjeprostrojevcev za okrepitev njihove partijske organizacije, za dvigovanje njene organizacijske vloge. Komunisti ostro reagirajo na vse nedostatke, ki ovirajo veliko ustvarjalno delo. To se je posebno jasno pokazalo na zadnji partijski konferenci, ki je bila posvečena ustanovitvi rajonskega komiteta VKP(b) na Dnjeprostroju. Kako ognjevit so govorili boljše stvari — monterji, inženirji, funkcionarji raznih sektorjev velikanske graditve, kako ostro so kritizirali nedostatke pri delu.

In res, vse Dnjeprostroj je sedaj v znamenju bližajočega se obratovanja prvega agregata. Vse delo na graditvi je podrejeno temu glavnemu sektorju. Pri montiranju turbine, rotorja in spiralne celice si videl inženirje, načelnike oddelkov in delovodje, redko pa so prihajali do zadnjega časa tja nekateri člani partijskega komiteta. Štvar pa je nujno zahtevala aktivno in organizacijsko pose-

PROBLEMI SINDIKATOV

Plenum Glavnega odbora Enotnih sindikatov LR Makedonije

V nedeljo in ponedeljek je zasedal v Skoplju plenum Glavnega odbora Enotnih sindikatov LR Makedonije. Predsedoval je predsednik Glavnega odbora Strahil Gigov, ki je poročal o politično-ekonomskih vprašanjih. Blagoje Arizankov je poročal o kulturno-prosvetnih vprašanjih, Boge Kuzmanovski pa o organizacijskih vprašanjih. V ponedeljek se je udeležil plenuma tudi predsednik vlade LR Makedonije Lazar Koliševski ter pozdravil zborovalce. Med drugim je dejal:

»Lahko le pozdravim, tovariši, da na tem plenumu pravilno razumete naloge, ki sta jih naložila maršal Tito in IV. plenum ter da ste s konkretno in plodovito razpravo določili naloge v skladu z našimi razmerami in pogoji. Pripomnil bi pa rad še nekaj. Prav kakšne ogromne naloge, ki si jih zastavljate, terjajo večjo udeležbo delavskega razreda pri nas v Makedoniji v ljudski oblasti in večje sodelovanje delavcev in delavk sploh pri upravljanju in državnih poslih, večje ter globlje zanimanje za vprašanja vsega našega družbenega življenja. O vprašanjih, ki so splošnega interesa, o naših načrtih in ukrepih bi moral misliti sleherni delavec kot dober gospodar o svojem gospodarstvu. Delavski razred, kot najbolj borbeni in najnaprednejši, bo moral prevzeti vlogo borca v prvi vrsti v borbi proti nepismenosti in zaostalosti med svojimi tovariši, pa tudi med vsem našim ljudstvom. Tega področja borbe ne-le, da ne smemo zanemarjati, temveč je za nas v Makedoniji izrednega pomena zaradi splošne neizobraženosti, ki je zdaj pe-reče življenjsko vprašanje, vprašanje, ki

brez njegovega vztrajnega reševanja ne bomo mogli rešiti nobenega drugega vprašanja. Prevzeli smo naloge in že gradimo novi družbeni socialistični red, ki je nezdružljiv s to našo neizobraženostjo. Neizobraženost zadržuje in onemogoča do neke mere graditve tega novega družbenega reda. Delo za novo srečnejše življenje terja nekaj več, kakor osnovno pismenost, terja stalno dviganje kulturne ravni našega ljudstva. Zato ima zimska kampanja za splošno ljudsko izobraževanje ogromen pomen in zato so nujni napor, ki jih naj sindikati vložijo v njo.

Izražam svoje globoko prepričanje, da bo delavski razred Makedonije, obo-rožen z nalogami in perspektivami, ki sta jih dala maršal Tito in IV. plenum Centralnega odbora Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije, lahko premagal vse dosedanje pomanjkljivosti in skupno z delavci Srbije in Hrvatske, kakor tudi z delavci vseh drugih naših ljudskih republik izpolnil uspešno tekmovalje v zvezi z našimi bodočimi nalogami in načrti za l. 1947.«

Ob zaključku zasedanja so bili sprejeti naslednji sklepi:

Plenum priporoča sindikalnim vodstvom, naj posvetijo več pozornosti usposabljanju novega sindikalnega kadra s prirejanjem večernih tečajev ter s tem, da bodo nudili podporo slehernemu sindikalnemu funkcionarju pri njegovem vsakdanjem delu ter reševanju vprašanj in izpolnjevanju nalog, hkrati ga pa naj opozarjajo konkretno na njegove napake in pomanjkljivosti. Plenum nadalje priporoča vsem vodstvom, naj posvetijo vse svoje sile organiziranju delavcev in nameščenecv, ki doslej niso bili vključeni v sindikalne organizacije. Plenum vabi vse delavce in nameščenice, ki niso člani sindikalnih organizacij, naj se včlanijo in naj pod vodstvom sindikalnih organizacij posvetijo vse svoje sile izpolnjevanju nalog delavskega razreda.

Po sklepih četrtega plenuma Centralnega odbora Enotnih sindikatov o reorganizaciji strokovnih zvez so številne zveze v Makedoniji odpravljene in potem takem ni potrebe, da bi še nadalje delovali njihovi sekretariati. Plenum bo predložil Centralnemu odboru Enotnih sindikatov ukinitve sekretariatskega dela, živilskega delavstva in nameščenstva, kovinarjev, delavstva in nameščenstva finančne stroke, tekstilcev,

Zasedanje krajevnega sindikalnega sveta v Ljubljani

V soboto popoldne je bilo v dvorani sindikalnega doma četrto redno zasedanje plenuma krajevnega sindikalnega sveta za mesto Ljubljano. Udeležilo se ga je 180 delegatov vseh ljubljanskih krajevnih sindikalnih odborov.

Zasedanje se je začelo z referatom tov. Stegnarja o sklepih četrtega plenuma ESZDNJ v Beogradu. Tov. Stegnar je poudaril velik pomen zasedanja plenuma v zvezi z načrtnim gospodarstvom ter nakazal naloge, ki stoje pred našimi sindikalnimi organizacijami, in napake, ki jih je treba v bodoče odpraviti.

Po njegovem referatu je sledila diskusija, v katero je živo posegalo večje število delegatov. Največ vprašanj se je sukalo okoli postavljanja norm. Posamezni delegati so ugovarjali, da je tekmovalje v Ljubljani slabo izpadlo prav zato, ker še v mnogih podjetjih niso uvedli norm. Dolžnost sindikatov je, spodbuditi uprave podjetij, da postavijo čimprej norme, kajti le na ta način bodo lahko pravilno izvedli tekmovalje. Druga napaka pri nas je bila v pomanjkljivem in nerednem pošiljanju poročil in v nepri-znanju pohvale. Premalo paznje in priznanja so bili deležni udarniki, naši najboljši delavci. Delegati so bili nadalje mnenja, da se je le malo podružnic poglabilo v problematiko tekmovalja.

Kar se tiče udarnikov, smo v Ljubljani močno zaostali. Tov. Blažič je povedal, da imamo vseh skupaj 116 udarnikov in najmanj jih je iz podjetij osnovne produkcije. Vse to kaže, da naše sindikalne podružnice niso polagale dovolj paznje na udarnike.

Delovni kolektiv mariborske elektrotehnične podružnice je napovedal tekmovalje celjski in ljubljanski podružnici

Delovni kolektiv elektrotehnične podružnice v Mariboru je v nedeljo 8. 12. m. proslavil uspehe, ki jih je dosegel v novembrskem tekmovalju. Upravnik podjetja Fajdiga Alojz je prikazal uspehe. Poleg rednega instalaterskega dela so delavci podjetja prostovoljno instalirali naprave v dijakem kuratoriju, gospodinjstvi šoli »Vesni«, na poslopih Narodne imovine in na srednji kmetijski šoli. Znesek tega prostovoljnega dela so poklonili albanskim poplavljenecem.

Delavci so nato soglasno sprejeli predlog, s katerim napovedujejo tekmovalje celjski in ljubljanski podružnici predvsem v zvišanju kvalitete dela, štednji materiala in v vestnem prihajanju na delo. Za tem sta bila za udarnika novembrskega tekmovalja proglašena tov. Cehlil Avgust in Vajs Reno. 13 tovarišev pa je bilo povaljenih in denarno nagrajenih. Po podelitvi priznanj in nagrad je bilo skupno kosilo. Ob tej priliki so člani sindikalne podružnice slaščiščarjev »Zvezda« podarili delavcem elektrotehne podružnice v Mariboru v priznanje za njihov trud in požrtvovalnost pri delu večje količine slaščiščic.

komunalne stroke, mizarjev in monopolske stroke.

V zvezi s sklepi četrtega plenuma Enotnih sindikatov o ustanovitvi sindikalnih podoborov in skupin v podružnicah plenum nalaga vsem krajevnim strokovnim svetom, krajevnim odborom in podružnicam kot neposredno nalogo, naj v vseh podjetjih, kjer so za to pogoji, ustanovijo podobore in sindikalne skupine. Hkrati je treba čim prej ustanoviti komisije po sektorjih v krajevnih strokovnih svetih, krajevnih odborih in podružničnih odborih ter podoborih, te komisije pa naj takoj začnejo delovati.

V zvezi s sklepi četrtega plenuma Enotnih sindikatov Jugoslavije in v zvezi s sklepi širšega plenuma Glavnega odbora Enotnih sindikatov Makedonije se priporoča vsem krajevnim strokovnim svetom naj do 1. januarja skličejo svoje plenarne sestance, na katerih bodo konkretno uresničili sklepe četrtega plenuma in sklepe plenuma Enotnih sindikatov Makedonije, o tem pa naj prej obvestijo Glavni odbor.

Tov. Mojskre je nato omenil, da je velika napaka naših sindikatov, da pustijo žene opravljati težka fizična dela, dočim so pri nekaterih lažjih delih zaposleni moški. V tovarnah, kjer ni nujne potrebe po kvalificiranih delavcih, naj bi se zaposlili nekvalificirani, kvalificirane pa bi zaposlili v stroki, kjer je vprašanje strokovnega kadra najbolj pereče.

Tov. Drobež je naglasil, da se vse premalo bavimo s stanovanjskimi problemi. Stanovanjske komisije bodo morale biti okretnije pri reševanju stanovanjske krize.

V drugem delu zasedanja plenuma krajevnega sindikalnega sveta mesta Ljubljane je imel tov. Stegnar referat o organizacijskem in kulturno-prosvetnem delu naših sindikatov. Dejal je, da bo Glavni odbor v kratkem izdal okrožnico, kjer bo natančno označeno, kako naj sindikalne podružnice reorganizirajo svoje delo. Kjer sta K. O. Z. in K. S. S. v neposredni bližini, bo v bodoče K. O. Z. odpadel. Krajevni meststrokovni svet se preimenuje v krajevni sindikalni svet. Glede kulturno-prosvetnega dela je predvsem poudaril važnost večernih študijskih in strokovnih tečajev.

V diskusiji se je prvi oglasil tov. Levšček in dejal, da je v Ljubljani umetniško kulturno delo zelo razcepljeno. Iz kulturno umetniških odsekov bi pritegnili najboljše ljudi ter ustanovili dva do tri kulturno umetniška društva. Tovarišica Babič Milena je povedala, da se prične pri K. S. S. večerna gimnazija, s katero bo dana našemu delavstvu možnost izobrazbe in kulturno-prosvetnega razvoja.

Tov. Kabaj je govoril o pomenu fizkulture v sindikalnem gibanju in dejal, da ima K. S. S. v Ljubljani pregled le nad 18 aktivni z 960 člani, kar je za Ljubljano zelo malo. Zato je naša naloga, da organiziramo v teh aktivih več članstva ter mu nudimo možnost za vsestransko fizkulturno vzgojo.

Na koncu je tovarišica Marička Kušlan govorila o pomenu zakona o nacionalizaciji privatnih podjetij ter predlagala, da se ob tem zgodovinskem dogodku pošlje pozdravna brožavka maršalu Titu. Delegati so sprejeli ta predlog z velikim navdušenjem.

Javorniški delavci so se odzvali pozivu kovinarjev z Jesenic na dvodnevno tekmovanje

Jesenice, 11. decembra. Tudi kovinarji na Javorniku so v znak solidarnosti z jeseniškimi kovinarji napovedali ob nacionalizaciji podjetij vsem kovinarjem in rudarjem v Jugoslaviji dvodnevno tekmovalje. — Tekmovali bodo 16. in 17. decembra.

Obenem so se obvezali, da bodo dve nedelji v decembru delali. Na ta način bodo obrati, kot so martinarna, plavž in drugi, ki so že prekoračili letošnji produkcijski načrt, priskočili na pomoč obratom, ki tega načrta niso mogli izvesti zaradi obratnih težko-

SESTANEK SVETA ZUNANJIH MINISTROV V NEW YORKU

Nemško vprašanje in priprava mirovne pogodbe z Avstrijo

Prihodnji sestanek Sveta zunanjih ministrov bo marca v Moskvi

New York, 10. dec. (Tass) Na seji Sveta zunanjih ministrov 7. decembra so bili prisotni zastopniki sovjetske delegacije Molotov, Višinski in Gusev.

Ministri so začeli razpravo o načinu obravnave nemškega vprašanja na prihodnjem zasedanju Sveta zunanjih ministrov.

V imenu sovjetske delegacije je Molotov predlagal, naj bi bilo prihodnje zasedanje ministrov posvečeno obravnavi nemškega vprašanja in pripravi mirovne pogodbe z Avstrijo.

- 1. Referat zaveznika kontrolnega sveta za Nemčijo o preteklem razdobju o glavnih določbah sklepov berlinske konference, o demilitarizaciji, demokratizaciji, ekonomskih načelih in reparacijah.
2. Centralna nemška uprava in vprašanje nemške vlade.
3. Priprava mirovne pogodbe za Nemčijo: procedura priprave, določitev posebnih namestnikov, glavne direktive.
4. Priprava mirovne pogodbe za Avstrijo.
5. Likvidacija Prusije (vprašanje zaveznika kontrolnega sveta).
6. Referat komiteja strokovnjakov za prenos (po sklepu sveta zunanjih ministrov letos julija).

Molotov je tudi predlagal, naj bi bilo prihodnje zasedanje Sveta zunanjih ministrov v drugi polovici februarja v Moskvi. Hkrati je naglasil, da bo za sovjetsko delegacijo sprejemljiv vsak sklep Sveta zunanjih ministrov o času in kraju prihodnjega zasedanja.

Byrnes je predlagal, naj bi takoj obravnavali vprašanje procedure za pripravo mirovne pogodbe za Nemčijo in določili posebne namestnike. Predlagal je tudi, naj bi določili namestnike za pripravlo pogodbe za Avstrijo.

Molotov je pripomnil, da bodo namestniki dosegli slabe uspehe, če bodo začeli delati, preden bodo ministri sprejeli stališča o nemškem vprašanju.

Govor jugoslovanskega delegata Beblerja o Francovem režimu

New York, 11. decembra. Posebni dopisnik TASS-a poroča:

Na neki izmed poslednjih sej komiteja za politična vprašanja in vprašanja varnosti, je imel jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler dolg govor o vprašanju odnosov organizacije Združenih narodov do Francovega režima v Španiji.

Ko sem slišal govore ostalih delegatov sem prečital knjigo, ki je bila pred kratkim objavljena v ZDA pod naslovom »Dnevnik«. Na osmi strani knjige sem prečital naslednje besede: »Senor Anos je prinesel dučeju Francovo poslanico. Ta poslanica vsebuje izvešček položaja; v njej se poudarja nujnost zmage. Duče je zelo cenil to poslanico in hvalil način s katerim je bila napisana. Pod datumom padca Madrida sem našel naslednje besede: »Demonstracije na Trgu Venecija zaradi padca Madrida. Duče je ves iz sebe od veselja. Kaže zemljevid odprt

Vremenska napoved za četrtek 12. decembra: oblačno, pozneje manjše padavine.

terja prisotnost posebnih zastopnikov vojaških ustanov. Toda, ker zdaj ti zastopniki niso v New Yorku, se sovjetska delegacija ne more strinjati, da bi to vprašanje takoj obravnavali.

»Razen tega«, je nadaljeval Molotov, »Svet zunanjih ministrov zdaj ne utegne obravnavati dopolnilnih vprašanj, razen osnutkov mirovni pogodbi za pet bivših nemških zaveznikov. Sodimo, da smo sposobni pod temi pogoji obravnavati samo vprašanje dnevnega reda prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov.

Byrnes je pojasnil, da se mu zdi koristno, naj bi takoj določili posebne namestnike za pripravlo mirovne pogodbe za Nemčijo v glavnem zato, da bi zaslišali stališča držav, ki so zainteresirane v tem vprašanju.

»Zelo težko je obravnavati bodočo strukturo Nemčije«, je dejal Byrnes, »dokler ni znano, kako velika bo bodoča Nemčija. Zato je potrebno, da se najprej reši vprašanje nemških meja.«

Bevin se je pridružil Byrnesovemu stališču. Izjavil se je tudi za nujno določitev posebnih namestnikov za pripravlo mirovne pogodbe za Nemčijo, tako da bi jim postavili nalogo, naj bi preučili zahteve raznih držav, ki so bile udeležene v vojni proti Nemčiji.

Ko je Molotov govoril o rezultatih izmenjave mnenj, je naglasil, da je s sov-

jetskim predlogom dnevnega reda prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov določena obravnava procedure za pripravo mirovne pogodbe za Nemčijo, dalje določitev posebnih namestnikov in dajanje glavnih direktiv. Da bi se posebni namestniki lahko lotili svojega dela, pripravljajta mirovne pogodbe za Nemčijo, je potrebno, da ministri prej izmenjajo mnenja o teh glavnih direktivah. Po izmenjavi mnenj bodo namestniki vedeli, kaj se od njih zahteva.

»Ob priliki obravnave nemškega vprašanja in priprave mirovne pogodbe za Nemčijo«, je nadaljeval Molotov, »je treba dati zastopnikom drugih držav, ki niso udeležene v Svetu zunanjih ministrov, priliko, da jim obširneje razložijo svoja stališča o nemškem vprašanju. Razložiti morajo svoja stališča v prvi fazi obravnave, a ne v zadnji. Toda le zastopniki Nizozemske in delno Belgije so lahko formulirali svoje stališče o nemškem vprašanju. Druge države pa, kakor kaže, še vedno obravnavajo to vprašanje. Pravilno bi bilo, da bi začeli zastopniki teh držav pojasnjevati svoja stališča po prihodnjem zasedanju Sveta ministrov, to se pravi v prvi fazi obravnave nemškega vprašanja.«

»Prav tako bi bilo pravilno«, je dejal Molotov, »da bi se vprašanje nemških meja obravnavalo v zvezi z vprašanjem mirovne pogodbe.«

Byrnes je izjavil, da je delegacija ZDA pripravljena sprejeti sovjetski predlog, naj bo prva točka dnevnega reda prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov referat zaveznika kontrolnega sveta. Dejal je tudi, da ameriška delegacija ne nasprotuje, naj bi zaslišali poročilo komiteja strokovnjakov za prenos. Toda delegacija ZDA sodi, da bi morali namestniki zaslišati zastopnike drugih držav, preden bo Svet zunanjih ministrov izdelal glavne direktive za sestavo mirovne pogodbe z Nemčijo.

Razprava o proceduri obravnave nemškega vprašanja je preložena na naslednji sestanek Sveta zunanjih ministrov.

BORBA GRŠKEGA LJUDSTVA ZA SVOBODO

Osvobojeno ozemlje Grčije (osvobojeni predeli so označeni s črtami).

Te dni bo poteklo dve leti od decembrske ostaje grškega ljudstva. Decembra 1944 je britanska vojska po direktivi g. Churchilla, tedanjega predsednika angleške vlade, intervenirala v Grčiji in odkrilo podprla reakcionarne načrte grških monarhofašistov.

Zato izzivalo grške monarhistične tolpe stalne nemire na jugoslovanski, albanski in bolgarski meji. Medtem ko širijo grški fašisti nesramne kleвете proti Jugoslaviji, Albaniji in Bolgariji, v katerih zatrjujejo, da so baje albanske oborožene sile prekoračile grško mejo in nudile pomoč grškim partizanom in da so grški partizani našli zaščito na bolgarskem teritoriju, pa previdno molčijo o tem, da se pod pokroviteljstvom Intelligence Servisa na njihovem ozemlju organizirajo tolpe bivših četnikov, domobrancev, ki se regrutirajo iz zloglasnih kriminalnih elementov.

Angleška okupacija je glavni vzrok za sedanje ubupno ekonomsko stanje grškega ljudstva, ki je izposlavljeno neverjetnemu terorju Zerovoskih tolp in monarhofašističnih band Xitosov.

Grška demokratična armada je v poslednjih borbah, kot kaže naša kartla, osvobodila že precejšen del Grčije. Sooje operacije proti četam atenske monarhofašistične vlade je že razširila po vsej Grčiji — od spodnjega toka Mariče do Tajgeta na Peloponezu. Posebno hude borbe vodijo grški gerilci na področju zapadne Makedonije, zapadne Trakije in v gorskih predelih Tesalije. Vse to dokazuje, da hoče grško ljudstvo samo in brez tujih interventov odločiti o svoji usodi in tako zagotoviti Grčiji popolno neodvisnost.

Združitev vseh republikanskih sil — današnja nujna potreba Francije

Pariz, 11. dec. AFP. Notranje ministstvo je objavilo podatke o volitvah v Svet republike za razdelitev 214 sedežev. Izidi so sledeči: MRP 62, komunisti 61, socialisti 57, radikali 25, neodvisni republikanci 12, desničarska stranka svobode 8, stranka francoske prestonice 2.

Tunizu in kolonijah. Komunistični poslanec Bonté je izjavil, da pomeni izid volitev zmago demokracije. »Humanité« piše, da so komunisti pridobili glasove v 70 departmentih, kar je dokaz, da so mnogi volivni moške, ki so bili na protikomunističnih listah, menjali mnenje. Tisk ugotavlja koalicijske desnice z MRP. »Franc Tireur« piše, da je dokaj jasno, da ima MRP močne zveze s trasti in da je ta stranka postala njihova stranka. Tako da je MRP postala povsem reakcionarna stranka.

Enostavno je treba povedati, da je treba sestaviti novo vlado; mi z resolucijami ne moremo rešiti vprašanja, kako se bo ta vlada sestavila.

Boji na Javi in Sumatri

Haag, 11. dec. (Tass). Po poročilih iz Indonezije je položaj na Javi in Sumatri še nadalje napet. Agencija ANP poroča, da se v Medanu in Padangu streljanje nadaljuje. V področju Bandunga in Semarangu na Javi operirajo nizozemske patrrole proti Indonezijcem. V surabajskem sektorju se nadaljujejo hude bitke. Indijski demokratični tisk poroča o krvavih bojih v Indoneziji in kritizira nizozemsko vladno kroge, ki so odgovorni za zaostritev položaja v Indoneziji in neprestane provokacije.

Sovjetski film »Suhe Bator«

V petek, 13. t. m., bo v kinu Sloga premiera sovjetskega filma o slavnem borcu za svobodo in neodvisnost ljudske republike Mongolije. Junak filma je mongolsko ljudstvo, ki se pod vodstvom neustrašnega Suhe Batorja bori proti domaćim in tujim sovražnikom in zmaga.

rujte vašim pastirjem, verujte ljudstvu. Ljudstvo je armada, ljudstvo je oblast, ljudstvo je dediščina! Ako bo ljudska armada iskala nečesa pri nas, ji bomo dali. Ako bo mongolski narod iskal naše pomoči, jo bo dobil.

Suhe-Bator se vrne v Mongolijo. Tedanja oblast razpiše visoko nagrado tistemu, ki bi ga ujel. Toda Mongolija sledi klicu voditelja Suhe-Batorja. Armada pastirjev raste in z Leninovim imenom na praporju hiti v notranjost dežele. Batorjev ugled se veča. Vplivni mongolski knezi iščejo zveze z njim. Pridružijo se mu tudi knez Erdeni, ki podpre osvobodilno vojsko.

Osvobojena je prva mongolska vas. Suhe-Bator razglasi vsem državam sveta, da je mongolski narod po zgledu velikega ruskega naroda odvrgl jarem in da si ustvarja novo, svobodno državo. Nato Suhe razdeli zaplenjeno imetje domaćih ljudskih nasprotnikov med ljudstvo. Temu pa nasprotuje knez Erdeni, ki se je le iz osebnih interesov pridružil osvobodilnemu gibanju, in si hoče zaplenjeno bogastvo prisvojiti. Toda Suhe ga ponosno zavrne: »To je ljudska lastnina!«

Leta 1921. pribeže v Mongolijo ostanke belogardistov, ki jih je pregnala Rdeča armada. Pod vodstvom grofa Sternberga zavzamejo mesto Urgu in si postavijo za cilj uničiti mongolsko osvobodilno gibanje. Osvobodilno vojsko čakajo težke borbe. Suhe išče pomoči pri knezu Erdeniju, ta pa ga v najtežjem trenutku izda in pristopi k belogardistom.

Suhe-Bator ukaže ljudstvu, naj zapre vse studence in odžene živino, tako da bo sovražnik našel povsod zapuščeno deželo. Hrabro mongolsko ljudstvo njegov ukaz izvrši. Sredi najhujših borb pa prispe preko Bajkala Leninova pomoč,

Mongolski pastirji udarijo skupno s sibirskimi delavci in kmeti na mesto Urgu in z besedo »Lenin« osvobojajo deželo. Mongolija se budi iz budističnega sna, pastirji in sužnji so ji prinesli srečo. Borci in ljudstvo z ljubeznijo izgovarjajo ime Suhe-Bator. Ljudski izdajalci, med njimi knez Erdeni, se pokorijo za svoje izdajstvo. Toda domači sovražniki ne mirujejo in zastrupe Suhe-Batorja. Suhe-Bator v smrtnih mukah zbere zadnje moči, etopi med zbrane množice in jim govori: »Naša ljudska partija in moji tovariši bodo

Peter Iljič Čajkovski: Pikova dama

Skladateljska dejavnost ruskega mojstra P. I. Čajkovskega zajema skoraj vsa področja glasbenega izražanja. Dolga vrsta simfonij, baletov, oper, uvertur, klavirskih skladb, pesmi, koncertov in drugih del jasno označuje in predstavlja Iljičev umetniški lik, liričen po svojem bistvu, večkrat tragično-patetičen ali sentimentalno (toda nikoli v banalnem pomenu!) — pesimističen, pri vsem pa idejno in vsebinsko neizmerno bogat, melodično in harmonsko neizčrpen in barvit ter formalno dognan in dosleden. Te Iljičeve bistvene poteze se odražajo v vseh njegovih delih, najjasneje pa v njegovih VI. in VI. simfonijah, kjer je enovost glasbene misli in forme ustvarila vpravi ideal tovrstne tvorčnosti romantične dobe druge polovice XIX. stoletja. Čeprav Čajkovskij ni zastopal ideološke smeri in načel znane ruske »Petke« (Balakirev, Musorgskij, Borodin, Rimskij-Korsakov in Cui), ki je spriče ugodnih mednarodnih političnih pogojev tedanje Rusije po zmagi nad Francozi, posledno uveljavljala izrazito rusko stališče, je iz njegovih del razvidno, da je bil tako tesno povezan in zrasel z rusko zemljo, z narodno poezijo, skratka z narodno umetnostjo

zgradili novo Mongolijo! Glejte vedno na sever, tam je Lenin, tam je Sovjetska zveza. Naše prijateljstvo je zapečatenost s skupno krvjo!«

Film Suhe-Bator je izdelal Taškentski kino studio. V glavnih vlogah nastopajo L. Svjerdlin kot Suhe-Bator, G. Dorži kot Čojbalsan, E. Norbo kot Jančima in N. Čerkasov kot Sternberg. Vsi so svoje vloge mojstrsko izdelali. Film spada zaradi dragocene zgodovinske vsebine ter igralske in režijske dovršenosti med najboljše sovjetske filme.

ter kulturo sploh, da ga moremo smatrati za vrednega predstavnika svojstvene ruske umetnosti. Čajkovskega opera »Pikova dama« je komponirana na prirejeno besedilo Iljičevega brata Modesta po istoimenski Puškinovi noveli. V sedmih slikah obravnava značaja in usodi Lize in kvartopirca, čustveno neuravnovešena častnika Hermana, ki ga igralska strast pripravi do tega, da postane posledni povzročitelj dvojne smrti in povzročitelj, da v obupu ob veliki izgubi pri kartah tudi samemu sebi streže po življenju. Niz liričnih in pripovednih mest, niz prizorov blaznosti, privedov, žalosti, obupa, groze in igralske strasti, ki je gibalo vsega dogajanja, je Čajkovskij oblikoval z močno stvariteljsko roko in tako posredoval izrazno močno, psihološko doživljeno in prefinjeno, ob širokem in dosledno melodičnem vokalnem delu taka simfonično-dramatična orkestralna mesta, ki so edinstvena v operni literaturi. Tokratno izvedbo »Pikove dame« je naštudiral in dirigiral Mito Zebre, režiral Hinko Leskovšek, insceniral pa M. Pliberšek. Težišče glasbenega oblikovanja je vložil Zebre v interpretacijo kljub nepovoljnim tehničnim

pogojem v orkesterskem in zbarskem udeleženstvu. Ti pogoji se tičejo predvsem uglasenosti, intonacijske čistosti in obvladovanja tehnično težjih orkesterskih mest, ki bi omogočile vnejši in lahkotnejši melodični in izrazni potek, pri zboru pa strnjeno, glasovno odtehtanost in razumljive izgovarjave. Kljub omenjenim pomanjkljivostim se mu je posrečilo prikazati mnogo odtokov kontrastirajočih razpoloženj in čustev ob jasnem, čeprav nekoliko težkem melodičnem toku, dati orkestru potrebno plastiko in barvo ter povežati posamezne slike v sprejemljive celote. Insencenacija M. Pliberška je topot prešla okvir običajnih zmogljivosti. Dala je smiselno, verno, vsebinskemu dogajanju odgovarjajoče, nešablonsko in učinkovito okolje zlasti v 2., 4., 6. in 7. sliki (po načrtu tudi v 1.). Režija je obstajala predvsem v primernih razporeditvi in gibanju skupin 1., 2., 3. in 7. slike ter v rešitvi nekaterih epizodnih nastopov poedinih solistov.

Vsa teža nastopanja je slonela na Lizi in Hermanu, ki sta ju odlično kreirala Jože Gostič in Valerija Heybalova. Ob glasovnih kvalitetah in ob znatni poglobitvi v subtilne odtinke svojih kompliciranih značajev sta primerno stopnjevala prizor za prizorom in dosegla največ v 2., 4., 5. in 7. sliki, kjer sta izredno (za naše razmere) in resnično podoživljala. Manjše vloge so zelo primerano odpleli tudi E. Karlovičeva, S. Smerkolj, V. Janko in M. Kogejeva. V ostalih vlogah in v medirji III. dejanja so nastopili še F. Navigin, E. Neubergerjeva, V. Zherlova, M. Patikova, St. Poličeva in F. Langus.

Predstava je ob premieri brez dvoma uspeala: umetnina P. I. Čajkovskega bo spriče svoje kvalitete in spriče dobre zasedbe vedno znova privabljala. C. C.

FIZKULTURA

Fizkulturni društvi »Krim« in »Edinost« sta se združili v novo FD »Krim«

Lep primer pravičnega ustvarjalnega zborovanja

Vsa ljubljanska fizikturna društva so na svojih občnih zborih soglasno odločila, da se združijo v tri društva. Ta sklep je važen ne samo za fizikturno življenje v Ljubljani, kjer so bile organizatorske kadrovske moči in materialna sredstva razcepljena in nesorazmerno razdeljena, temveč tudi za vso fizikturno organizacijo v Sloveniji. Tak sklep, ki je bil posledica tesnega sodelovanja društvenih delavcev in vseh množičnih organizacij, sta večeraj oživelj fizikturni društvi »Edinost« in »Krim«, na skupnem občnem zboru v telovadnem domu FD »Krim«, na katerem je sodelovalo okoli 500 članov obeh društev in zastopnikov vseh množičnih organizacij. Uvodni govor je imel sekretar četrtega odbora OF Rakovnik tov. Zagar, ki je poudaril važnost fuzij obeh društev. Za tov. Zagarjem sta predstavnika »Edinosti« in »Krima« prečitala poročila o delovanju svojih društev od ustanovitve do združitve. Društvi sta samostojno priredili večje število nastopov in se udeležili vseh množičnih tekmovanj. Obe društvi sta z udarniškim deli obnavljali svoje prostore in objekte. Predstavniki FD »Krima« je preveč poudarjal o prvakih svojega društva, medtem ko je važnejše stvari zamočlal. Ko je govoril o finančnem stanju svojega društva, je podal zelo nejasno sliko o dolgu 300.000 din, ki se menda iz nekih obzirnosti ne da izterjati. Tako stvar bi bilo potrebno na sestanku jasno razčistiti. Obe društvi sta enoglasno in ob živahnem odobravanju članstva sklenili, da se bo novo društvo imenovalo FD »Krim«, saj jih ta beseda spominja na težke dni okupacije, ko so se z upanjem ozirali na Krim, kjer so ropotale strojne naše borbe. Nato so sledile volitve v novo razširjeno društveno upravo. Za predsednika je bil izvoljen

tov. Kreutzer Pavel, ki je izjavil, da bo delal z vsemi silami, da se bo društvo uspešno razvijalo. V podpredstvom so bili izvoljeni štirje člani in sicer tov. Hartman Janez, Deu Marko, Ravnikar Vera in Stanič Ciril, za sekretarja Paternost Metod in Pečan Brane, za propaganda pa tov. Marolt, Podlogar in Schindelfeld, za sekretarja za ZREN sta bila izvoljena Kavčič Stane in Podlogar Karol. Poleg tega so bili izvoljeni tudi referenti za finančo, ekonomat, zdravstvo itd. V odboru je precej novih, mladih moči, ki bodo morale s svojim strokovnim znanjem koristiti vsemu članstvu. Potrjene so bile delovne obveze, ki dajejo društvu udarniški značaj: zgraditev stadiona ob Ljubljani in telovadnega doma na Viču z vsemi napravami, izgraditev kopalnice v Kolesiji in Ljubljani, prevzem čolnarne ob Ljubljani in izgraditev smučskih skakalnica na Viču in Rakovniku. Predsednik Kreutzer je izjavil, da so se nekateri objekti že začeli graditi, da bo krilo društvo s svojimi finančnimi dohodki le 10% stroškov ter da bo potrebno sodelovanje in pomoč vseh ljudi.

Pri slučajnostih se je razvila živahna debata. Četrtno pevsko društvo Krakovo je obljubilo, da bo tesno sodelovalo na vseh društvenih prireditvah. Na koncu zborovanja je glavni sekretar FZS tov. Vinko Knol poudaril, da je bil to prvi občni zbor, na katerem so sodelovale vse množične organizacije. Zborovanje je potekalo v tesni medsebojni povezanosti, ki odvarja cilj in perspektivi našega fizikturnega dela, obenem pa tudi ciljem Osvobodilne fronte. Zborovanje se je zaključilo s petjem državne himne.

Dvobj v rokoborbi: Trst : Ljubljana Ljubljana, 11. decembra. V soboto zvečer bo v veliki dvorani telovadnega doma na Taboru velika fizikturna prireditev naših in tržaških rokoborcev. Tržaški rokoborci, ki slovijo po svoji tehniki po vsej Evropi, se bodo spoprijeli z novimi slovenskimi prvaki v rokoborbi. Tržaški rokoborci so v finalnih borbah za evropsko prvenstvo že večkrat premagali s svojo gibnostjo mnogo močnejše nasprotnike. Med ostalimi bo nastopal znani Furlan, predstavnik težke kategorije, in Verona v polteški skupini. Reprezentanca Trsta bo nastopila tudi na državnem prvenstvu FLRJ v rokoborbi v Sarajevu.

Prvaki v boksu LR Bosne in Hercegovine

V ponedeljek se je v Sarajevu končalo prvenstvo LR Bosne in Hercegovine v boksu, na katerem je sodelovalo 25 boksarjev in sicer 19 iz FD »Torpeda« in 4 iz Doma Jugoslovanske armije v Sarajevu. Novi prvaki so: v muški kat. »Blažević, v peresno lahki Casak, v lahki Zagorici, v welter Fogel (vsi »Torpedo«, v srednji König (JA).

»Ponziana« : »Partizan« v Ljubljani

V nedeljo bo v Ljubljani na stadionu FD »Partizana« nogometna tekma za državno prvenstvo med »Ponziano« (Trst) in »Partizanom« (Beograd). Podrobneje bomo še poročali. Lahkoatletika zveza ZDA je povabila naslednje evropske lahkoatlete na zimsko tekmovalno v dvoranah: Woodersona (Anglija), Hansena (Francija), Reiffa (Belgija), Stranda in Gustavsona (Švedska). Slovita tekača Wooderson in Hansen sta povabilo odklonila. Angleška vojaška komanda v Nemčiji je dovolila bivšemu prvaku v boksu Maksu Schmelingu nastopanja v boksu. Potrjeno je, da je bil Maks Schmeling ozko povezan z nacističnimi voditelji, a posebno s Funkom, ki je bil obsojen v nürnberskem procesu.

Reprezentanca beogradskega vseučilišča je premagala srednješolsko reprezentanco v košarki s 35:10 (18:10)

V nedeljo popoldne je bila v državnem inštitutu za fizikturno tekma v košarki med reprezentanco beogradskega vseučilišča in srednješolski. Tekma se je končala z zasluženom zmago vseučiliškega moštva z rezultatom 35:15 (18:10).

Kratke vesti

Naši smučarji so povabljeni na mednarodna tekmovanja v Švici in Franciji. FISAJ je dobil povabilo od francoskega in švicarskega športnega komiteja za sodelovanje naših smučarjev na njihovih tekmovanjih v Davosu in Chamonixu, ki bo v začetku februarja 1947. leta. Rezultati nogometnega prvenstva LR Srbije: »Dinamo« (Pančevo) : »Sloga« (Novi Sad) 2:1 (1:0). V Subotici je »Svoboda« premagala »Radnički« iz Sombora s 4:1 (2:1). V Vršcu je »Edinstvo« premagalo »Edinstvo« iz Novega Sada s 4:0.

Cehoslovak Skovajsa je preplaval 200 metrov prsno v času 2:41.8. Plavec Skovajsa je na tekmovanju med »Bratislavo« in SK »Piestanyem«, skupno s plavalci Jiro in Linhartom pokazal, da so češkoslovaški plavalci v odlični formi, katere posledica je serija novih rekordov. Najboljši uspeh predstavlja Skovajsin čas v 200 metrov prsno, ki ni samo najboljši češkoslovaški rezultat, temveč tudi najboljši letošnji rezultat na svetu. Na 100 m prsno je Linhart s časom 1:11.8boljšal rekord svojega brata na tri desetinke sekunde.

Nogometna reprezentanca Luxemburga je igrala neodločeno z reprezentanco južne nizozemske 2:2

Emilie Allais, francoski smučarski prvak se je vrnil iz južne Amerike, kjer je štiri mesece treniral smučarje Čileja, Bolivije in Argentine. Allais je izjavil, da bodo južno-ameriški smučarji resni konkurenti evropskim na bodočih tekmovanjih. V teniškem srečanju Danske in Norveške v Oslu je nepričakovano zmagala Norveška s 5:2.

Za prireditelja petnajstih olimpijskih iger se poteguje 7 mest in sicer Los Angeles, Detroit, Minneapolis (Amerika), Helsinki, Atene, Stockholm in Lausanne.

Poznani list »The ring« je objavil desetorico najboljših boksačev na svetu: muška kat. Monaghan; petelinja kat. Kiunkong; persna kat. Phil Teranov; lahka kat. Ike Williams; polsrednja kat. Ray Robinson; srednja kat. Lamotta; polteška kat. Eszard Charles; težka kat. Joe Luis.

Lahkoatletika zveza ZDA je povabila naslednje evropske lahkoatlete na zimsko tekmovalno v dvoranah: Woodersona (Anglija), Hansena (Francija), Reiffa (Belgija), Stranda in Gustavsona (Švedska). Slovita tekača Wooderson in Hansen sta povabilo odklonila.

Angleška vojaška komanda v Nemčiji je dovolila bivšemu prvaku v boksu Maksu Schmelingu nastopanja v boksu. Potrjeno je, da je bil Maks Schmeling ozko povezan z nacističnimi voditelji, a posebno s Funkom, ki je bil obsojen v nürnberskem procesu.

BORBA

KUPEJE VSE LISTE DELAVSKEGA TIŠKA, KI SO LEGALNO ALI ILEGALNO IZHJALI V STARI JUGOSLAVIJI (OD LETA 1920 DO LETA 1941) KAKOR TUDI LISTE, KI SO TISKANI MED NARODNO OSVOBODILNO BOROBO. * »BORBA« KUPEJE KOMPLETNE IN POEDINE PRIMERKE TEH LISTOV. * ODKUP VRŠI SEKRETARIAT UREDNIŠTVA »BORBE«, DEČANSKA ULICA ŠT. 31, BEOGRAD, IN PODRUŽNICA »BORBE« ZA SLOVENIJO, LJUBLJANA, POLJANSKI NASIP 10.

Slovensko narodno gledališče

Program of the Slovenian National Theatre in Ljubljana. Drama: Cetrtek, 12. ob 19.30: Kretz: »Velika puntarija«. Red H. Petek, 13. ob 19.30: Molière-Vidmar: »Učeno žensko«. Zaključena predstava za LMS. Ljubljanska Drama. 35 let zmagovite igralske poti Ivana Levarja. V soboto, 14. bo proslavil svoj jubilej Ivan Levar, katerega večina dela je bilo posvečeno Slovenskemu Narodnemu gledališču v Oplari in v Drami. ki si ju brez izredno bogate galerije njegovih odskih stvaritev sploh ni moglo zamisliti. Za svoj priznanik si je izbral eno svojih najboljših odskih stvaritev, starega Glembaja, v Krleževi drami »Gospoda Glembajevci«. Proslava bo v opernem gledališču. Vstopnice v predprodaji pri dnevnih blagajni v Oplari. Opera: Cetrtek, 12. ob 19.30: Puccini: »La Bohème«. Red F. Sobota, 14. ob 19.30: Krleža: »Gospoda Glembajevci«. Proslava 35 letnice umetniškega delovanja Ivana Levarja. Abonenti reda F imajo drevi ob 19.30 G. Puccinljevo opero »La Bohème«. Po prizorih iz H. Murgerjeve »La vie de Bohème«. Za opero v štirih slikah napisala G. Giocosa in L. Illica. Prevredel N. Stritof. Zasedba: Rudolf — R. Franc, Marcel, slikar — S. Smerkolj, Schaunard, glasbenik — F. Langus, Collin, filozof — F. Lupša, Mimi — V. Heybalova, Musetta — Patkova, Benoit, hišni gospodar — L. Korošec, Alcidor — L. Korošec, Parnipol — S. Strunkelj, Dirigent: dr. D. Švara. Režiser: H. Leskovec. Vodja zbora: J. Hancock. Scena: ing. E. Franz. Načrti kostumov: D. Kačerjeva.

SENTJAKOBSCO GLEDALIŠČE: Nedelja, 15. decembra ob 15.15: I. Cankar »Hlapci«. Popoldanska predstava. V MARIBORU: Cetrtek, 12. decembra ob 19. uri: Wuolijoki »Zene na Niskavonju«. V vlogi Ilone — Meta Pušljeva. Red LMS — 1. Petek, 13. decembra ob 15. uri: Puccini: »Madame Butterfly«. V vlogi Madamo Butterfly — Erna Kržotova; Pinkerton — Bogdan Vorkapič; Sharples — Vlado Dolničar. Red LMS — 2. V TRBOVLJAH: Sobota, 14. decembra ob 19.30 zvečer: Branislav Nušič: »Pokojniki«. Premiera. V CELJU: Gostovanje v Laškem: Petek, 13. decembra ob 20: Kretz: »Celjski grofje«. 15. predstava. V Celju (dvorana kino Metropol): Nedelja, 15. decembra ob 16: Kretz: »Celjski grofje«. 16. predstava. Nepreklono zadnja

Rogaška Slatina vsled čudovitih zdravilnih uspehov mednarodno slovensko zdravilišče za boleznih ledvica, žrelca, zapestja, žlote, jeter, kolčnika, ledvic, sladkorne bolezni i. sl. Je vsi zimo odprto. Popolni sindikalizem, zdravilne kopeli, dijetna kuhinja, centralna kurjava, pitna dvorana z mrazlo in goriko slatino. Fudri za odličje, je preskrbljeno; vsako sredo, soboto in nedeljo godba in ples. Informacije: uprava zdravilišča. Turist-hotel, Ljubljana, Bečihovnova ul. 13 in Putnik

OBVESTILA

PARTIZAN PADEL PRI ST. VIDU NAD VIPAVO Pri Rdečem križu Slovenije, poizvedovalno-informacijski odsek, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 2-II, je na ogled slika partizana, ki je padel pri St. Vidu nad Vipavo. Ime ni znano. — Svoječ, ki koga pogršajo, naj si sliko ogledajo.

NESLADKANO EVAPORIRANO MLEKO — NAVEBDA ODREZKOV: 1. Otroci od 2 do 9 let na odrezek M—2 do 9 let št. 444. 2. Mladina od 10—14 let na odrezek M—10 do 14 let št. 534. 3. Odrasli od 60—65 let na odrezek M—60 do 65 št. 633. 4. Odrasli od 66. leta in starejši na odrezek M—St. št. 763. 5. Bolniki na odrezek M—Bol št. 973. Mlekarna obveščamo, da bo »Mleko-prometa«, poslovilnica Majstrova št. 10, poslovoma dobavila vsem mlekarnam evaporirano in kondenzirano mleko. Potrošniki lahko kupijo v vseh mlekarnah evaporirano in kondenzirano mleko od 13. t. m. dalje.

DNEVNE VESTI Nočaj, v četrtek, ob 20, bo nastopila na samostojnem klavirskem večeru 6 letna učenka Akademije za glasbo, Duvraka Tomšičeva. Izreden klavirski talent, ki naj zbrudi tudi pri drugih veselje in vztrajnost pri učenju. Igrala bo: Bacha, Beethovna, Mozarta in Švicca. Čisti dohodek gre v obdobjarovanje protivne mladine terena Vrtača. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

DELITEV PRESNEGA MASLA NA BOLNIŠKA NAKAZILA MLO, oddelek za trgovino in preskrbo v Ljubljani, obvešča upravence, da bo delila poleg že objavljenih mlekarn tudi poslovilnico »Mleko-prometa« — Šuštaršič Vid. St. Vid, presno maslo na bolniška nakazila.

PRESKRBA DELITEV MESNIH IZDELKOV Potrošniki okrožnega mesta Ljubljane, ki so upravičeni prejemanju mesa, prejmejo v četrtek, dne 12. decembra t. l. od 15. do 19. ure mesno izdelke za mesec december v sledočih količinah: Na živilsko izkaznico TD I in III, SD I in III ter LD I in III po 30 dkg; odrezki TD 102 dec., SD 202 dec. in št. 302 dec. za LD, na živilsko nakaznico Nav. I in III, odrezek št. 402 dec.; Doj I in III odrezek št. 502 dec.; OM I in III odrezek št. 602 dec. po 20 dkg. Mesne izdelke bodo delile vse poslovilnice Mestne klavnice in mesarji: Dimnik Jakob Dobnikar Franc, Dolenc Vinko in Dolničar Jože. Mesarji prevzamejo mesne izdelke pri Osenarju, Tomšičeva št. 3 v četrtek dne 12. decembra t. l. od 8—12 ure.

Tržne cene v Ljubljani dne 11. XII. 1946 Perutnina: piščanec din 60—80, piščanec zaklan din 68, kokoš din 100—120, petelin din 130—150, raca zaklana din 70, gos din 200—220, gos zaklana din 70. Mleko in mlečni izdelki: sir parmezan din 110, sir trapiast la din 100, sirček din 32 do 48. Sadje: jabolka I. vrste din 7—8.50, jabolka II. vrste din 6, suhe bruske din 12 do 16, orehi din 32, orehi luščeni din 120. Zelenjava in gobe: solata endivija din 16—20, solata motovilec odlišen din 30, solata motovilec neodlišen din 20, solata radič domač dikorija din 14, solata radič gojen din 20—24, zelje zgodnje din 7, zelje pozno din 7, zelje rdeče din 7, zelje kisel din 13, ohrovt din 8—9, spinata din 10—16, flzol luščen din 8—12, čebula din 9—9.50, por din 12, česen din 41 krompir novi din 4, repa din 3, repa kislila Ia din 6, repa kislila IIa din 5.50; gobe: mraznica liter din 8—12, korenje rdeče din 6, korenje rumeno 2.50, peteršilj din 10—12, zelenjava šopek din 1, pesa, rdeča din 5, kolerabica din 4—12, zelena din 3—14.

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA, UNION: Francoski film »Lepa Helena«, tednik. Predstava ob 16.15, 18.15 in 20.15. SLOGA: Ameriški film »Andy Hardy milijonar«, tednik. KODELJEVO: Sovjetski film »Jubilje«, tednik. Predstava ob 20. MARIBOR, ESPLANADE: Ameriški film »Melodije neboščikov«, tednik. GRAJSKI: Sovjetski film »Na šoukino zapoved«, tednik. CELJE, METROPOL: Ameriški film »Mladi Edison«, tednik. DOM: Francoski film »Hotel du Nord«, tednik. KRANJ: Ameriški film »Zeleni pokol«, tednik. RTUJ: Sovjetski film »Svatba«, tednik.

RADIO

Ljubljana, Maribor in Slov. Primorje 569 m — 449 m DNEVNI SPORED ZA CETRTEK 12. XII. 6 Veselo na delo — 6.15 Napoved časa, vesti in pregled sporeda — 6.30 Zgodnji jutranji sporod — 6.45 Lahka glasba, mali oglasni in objave — 7—8 Pisan sporod na ploščah, vmes ob 7.30 Napoved časa, vesti in radijski kolebar — 12.30 Napoved časa in poročila — 12.45 Jugoslovanske narodne pesmi in kola — 13 Lahka glasba, mali oglasni in objave — 13.30 O češkoslovaškem gospodarstvu — 13.45 Češki narodni plesi za veliki orkester — 14 Igra Korošev kvartet — 14.30 Napoved časa in poročila — 14.45—15 Glasbene slike — 17.30 A Dvočak: Seherzo capriccioso — A. Dvočak: I. in 2. stavek iz IV. simfonije v G-duru — 18 Radijski lek. sikon: O egzizmu in egzotizmu — 18.15 Slovenska lahka glasba — 18.30 Poučna oddaja za mladino in pionirje: Pogovorimo se nekaj o času — 19 Slovenske umetne pesni poje Franco Langus, pri klavirju Samo Hubad — 19.15 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s Sovjetsko zvezo — 19.30 Rusko narodne pesmi — 19.45 Napoved časa in poročila — 20 Koncert pianista T. Ravnika — 20.30 Igra Vaški kvartet — 21 Iz pripovednih del: Jože Brejce bere svoje pesmi — 21.15 J. S. Bach: Passacaglia v C-molu — R. Schuman: Karnevalska suita — L. v. Beethoven: Leonora — uvertura — 22 Pronos vesti Zvezne postaje iz Beograda — 22.15 Lahka glasba — 22.30—23 Igra Plesni orkester RL pod vodstvom Bojana Adamiča.

MALI OGLASI

Dobrodelni koncert v Franciskanski dvorani v korist partizanskih otrok priredita združena moška pevstva zbora sindikata elektronične cestno železnice in četrti V15 v soboto 14. t. m. ob 20. uri. Vstopnice se dobijo v knjigarni »Mladinske knjige« hotel Slon, Tyrševa cesta in 1 uro pred pričetkom koncerta. KUPIM Garvens-črpalke (Utampumpe) 3-4 HP. Ponudbe: Jos. Bergman, Poljanska cesta 85. 4329 PREKLICUJEM OSEBNO IZKAZNICO, OF legitimacijo št. 90245 in izkaznico za kolo, vse na ime Perdan Pavla, roj. 28. 6. 1904 stanujoča Kranj, Stražišče 173, za neveljavno. št. 146 PREKLICUJEM VSE IZGUBLJENE IZKAZNICE na ime Matevž Markič, roj. 23. 9. 1910, stanujoč Naklo 85, za neveljavno. št. 147 PREKLICUJEM OSEBNO IZKAZNICO od koleca na imo Stare Ivan, Zg. Bituje 27, za neveljavni. št. 149 PREKLICUJEM KARTE ZA INDUSTRIJSKE PROIZVODE na imo Anton, Marja, Angela, Frančiška Eržen, Kranj, Cirče 50, za neveljavne. št. 148 PREKLICUJEM OSEBNO IZKAZNICO na ime Jenko Angela, in 3 izkaznice za blago na imo Angela, Peter, Matilda Jenko, Cirče 72, Kranj. št. 150 TOČKE ZA OBLEKO IZGUBLJENE 25. 11. na imo Vipotnik Jožef, Kalvarija 6, Kranj, proglašam za neveljavne. št. 153 PREKLICUJEM OSEBNO IZKAZNICO na imo Perdan Matija, Šenčur 635, za neveljavno. št. 152 ROKAVICO, volneno, zeleno z belim, sem zgubila večeraj dopoldne na trgu. Prosim poštenega najditelja, da jo vrne Zalokarjeva 13 ali na ogl. odd. »Ljudske pravice« v Kopitarjevi 6. 4511

Na vsak telefonski ali pisni poziv pridemo v vse kraje Slovenije. Popraviljalnica in prodajalna preprog, Ljubljana, Mestni trg 15, tel. 28-94.

SLADKO KONDENZIRANO MLEKO — NAVEBDA ODREZKOV: 1. Otroci od 2-9 let na odrezke M—2 do 9 št. 443. 2. Mladina od 10—14 let na odrezke M—10 do 14 št. 533.

Glavni urednik: Ivan Bratko, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Naslov uredništva, uprave in tiskarne »Ljudske pravice«: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 23-61 do 23-65. Štev. ček. računa 16.690. — Telef. števil. za naročnike »Ljudske pravice«: 30-30. Miklošičeva cesta 5. — Telefonska številka oglašnega oddelka 36-85.

»LITOSTROJ« livarna in tovarna strojev podružnica MUTA išče za takojšnji nastop samostojnega livarskega mojstra-obratovodjo. Ponudbe je s kratkim življenjepisom poslati na upravo »Litostroja«, livarna in tovarna strojev, -podružnica Muta ob Dravi. Stanovanje je na razpolago.

Pripravljalni odbor Stanovniške zadrge v Ljubljani obvešča, da se vrši napovedana anketa, objavljena v »Slovenskem poročevalcu« dne 16. novembra 1946, v ponedeljek dne 15. decembra 1946 ob 9. uri v dvorani kina »Sloga« v Ljubljani (Kolodvorska ulica) s sledečim dnevnim redom: 1. Uvodno poročilo tov. predsednika. 2. Referat o načrtih gradnje. 3. Ostali referati. 4. Množična diskusija o vseh referatih po zastopnikih organizacij itd. 5. Slučajnosti Predloge in načrte je treba prijaviti odnosno predložiti pred pričetkom ankete pri predsedniku pripravljalnega odbora Stanovniške komisije.